

Aprenentatge servei a l'Hospitalet de Llobregat

Ens fa créixer

Enric Roldán Bermejo (coord.)

**Aprenentatge servei a
l'Hospitalet de Llobregat**

Ens fa créixer

Enric Roldán Bermejo
(Coordinador)

col·lecció/5
josefina gómez olivares

ceh
centre d'estudis
de l'hospitalet

© dels respectius autors dels capítols i del coordinador de l'edició.

© Centre d'Estudis de L'Hospitalet
Av. Josep Tarradellas, 44. (Espai Molí). 08901 L'Hospitalet de Llobregat
celh@celh.cat
www.celh.cat

Col·lecció/5 Josefina Gómez Olivares
Primera edició: març de 2015
ISBN: 978-84-937806-7-8
Dipòsit legal: B 4110-2015
Correcció: Montserrat Torra
Producció: Ambar Comunicació, SL (ambar@periodistes.org)
Dibuix de portada: Ladis Girona
Disseny de la portada: Creators, amb la col·laboració de Miquel Roldán i Víctor Vila

Qualsevol forma de reproducció, distribució, comunicació pública o transformació d'aquesta obra ha de comptar amb l'autorització escrita dels titulars de la propietat intel·lectual, excepte en el que la llei preveu expressament al respecte. La infracció d'aquests drets pot ser constitutiva de delictes contra la propietat intel·lectual (art. 270 i seg. del Codi penal). Tots els drets reservats.

Sumari

Presentació	9
Introducció.....	11
1. APS... AIXÒ QUÈ ÉS?.....	15
Per Roser Batlle Suñer, pedagoga, emprenedora social de la Xarxa Ashoka, membre del Centre Promotor d'ApS de Catalunya. Impulsora de l'ApS	
2. INVENTARI DE PROJECTES APS DE L'HOSPITALET DE LLOBREGAT	27
Per Sara Plaza i Josep M. Tarrats, tècnics de la Regidoria d'Educació. Ajuntament de l'Hospitalet de Llobregat	
3. INVENTARI HISTÒRIC DE PROJECTES APS DE L'HOSPITALET	31
Per Sara Plaza i Josep M. Tarrats	
4. ONZE PROJECTES D'APRENENTATGE SERVEI A L'HOSPITALET	33
4.1. Apadrinament lector	
Per Rocío Fernández i M ^a José Laborda, de l'Escola Menéndez Pidal	
4.2. Conèixer és estimar	
Per Bengi Herrera de l'INS Bisbe Berenguer amb la col·laboració de Carme Ruiz i Núria Trilla, de l'Escola d'Educació Especial l'Escorça	
4.3. El barri camina	
Per Ester Badal, del Centre de Formació d'Adults Can Serra	
4.4. Estampa el bosc	
Per Anna Recio Macho i Montse Zaera García, de l'INS Bellvitge	
4.5 Fem empresa amb servei a la comunitat	
Per Begoña Leyva Fernández, del Centre Esclat	
4.6. Joves pel barri	
Per Núria Canillas i Merche García, de l'Esplai de la Florida	
4.7. La participació de les famílies a la secundària	
Per Bibiana Marín, del Grup Investigació-Acció Participativa de l'Hospitalet (GIAP-L'H)	
4.8. La xarxa del projecte Cicerone	
Per M ^a José Pérez i Núria Ramos, del Pla Educatiu d'Entorn	
4.9. El Taller Comunica dels estudiants d'ESADE a l'Hospitalet de Llobregat	
Per Jara Costa Duran, d'ESADE	
4.10. Trobades solidàries	
Per Mayte Ortega, del Centre Educatiu FAX i Anna Bonilla i Teresa Carmona, del Centre Ocupacional Can Serra	
4.11. ApS en bicicleta. El projecte Ho fem en bici?	
Per Jaume Agustí, de l'INS Torras i Bages	

5. QUÈ EN PENSEN, DE L'APRENTAGE SERVEI?	123
5.1. Jordi Ibáñez, director de l'INS Eduard Fontserè	
5.2. Pilar Massana, cap de l'Àrea Bàsica de Serveis Socials de Bellvitge i El Gornal	
5.3. Felipe Campos, director de l'Associació Educativa Itaca	
5.4. Blanca Solana, cap de negociat de la Regidoria d'Educació de l'Ajuntament de l'Hospitalet de Llobregat	
5.5. Elena García, coordinadora pedagògica de l'INS Rubió i Ors	
5.6. Jordi Caballé, Servei Educatiu de l'Hospitalet	
5.7. José Manuel Reinoso, director de l'Escola Pau Vila	
5.8. Justo Herrera, president del Casal de Gent Gran de Sant Josep	
5.9. Ricard Vicente, director del Club d'Esplai Pubilla Cases-Can Vidalet	
5.10. Artur Vidal, assessor LIC de l'Hospitalet	
5.11. María José Pérez, coordinadora territorial del Pla Educatiu d'Entorn	
5.12. Jordi Roca, inspector d'Educació, inspector coordinador de l'Hospitalet	
5.13. Carmen Camacho, directora tècnica del Centre Ocupacional dels Tallers Bellvitge	
5.14. Lourdes Ruiz, directora pedagògica Secundària del Col·legi Pare Enric d'Ossó	
5.15. Lluís Esteve, Regidor d'Educació de l'Hospitalet de Llobregat	
6. QUÈ ENS DIUEN ELS ALUMNES QUE PARTICIPEN EN PROJECTES D'APRENTATGE SERVEI?	193
7. FAMILIARS I PERSONES ADULTES QUE HAN PARTICIPAT EN PROJECTES APS ENS DONEN ALGUNES OPINIONS	203
8. UN EXEMPLE DE CIUTAT QUE TREBALLA PER A L'APS: L'HOSPITALET DE LLOBREGAT	207
Per Enric Roldán Bermejo, El Casalet-Grup Permanent ApS l'Hospitalet	
9. DEU OPINIONS DES DE FORA DE L'HOSPITALET DE LLOBREGAT Martí Boneta i Carrera, Laura Campo, Giorgio Giuliani, Gené Gordó i Aubarell, Chantal Jouannet , Anna Ibarz Lozano, Ana María Scala Eduán, M. Dolors Sabater Puig, Marisol Uria, Pedro Uruñuel.....	215
10. PER QUINS MOTIUS VAL LA PENA FER APS?.....	225
Per Josep M. Puig Rovira, catedràtic de Teoria l'Educació a la Universitat de Barcelona i membre del Grup de Recerca en Educació Moral (GREM).	

Agraïments

*Les petjades de les persones que
van caminar juntes, mai s'esborren.*
Proverbi africà

A totes les escoles, instituts, entitats, serveis i a totes les persones que fan aprenentatge servei a l'Hospitalet. Molt especialment a totes aquelles que han col·laborat en l'elaboració d'aquest llibre.

Són aquestes:

Jaume Agustí
Ester Badal
Roser Batlle
Martí Boneta
Anna Bonilla
Jordi Caballé
Carmen Camacho
Laura Campo
Felipe Campos
Núria Canillas
Teresa Carmona
Jara Costa
Manuel Domínguez
Lluís Esteve
Rocío Fernández
Elena García
Merche García
Giorgio Giuliani
Gené Gordó
Bengi Herrera
Justo Herrera
Jordi Ibáñez
Anna Ibarz
Chantal Jouannet
Mª José Laborda
Begoña Leyva
Bibiana Marín
Pilar Massana
Mayte Ortega

8) APRENTATGE SERVEI A L'HOSPITALET. ENS FA CRÉIXER

Mª José Pérez
Sara Plaza
Josep M. Puig
Núria Ramos
Anna Recio
José Manuel Reinoso
Jordi Roca
Carme Ruiz
Lourdes Ruiz
M. Dolors Sabater
Ana Maria Scala
Blanca Solana
Josep M. Tarrats
Núria Trilla
Marisol Uría
Pedro Uruñuela
Ricard Vicente
Artur Vidal
Montse Zaera

A Ladis Girona pels seus dibuixos;
i a l'Anna Clara Giordano per les seves traduccions de i a l'italià.

5. Què en pensen, de l'aprenentatge servei ?

Per educar una criatura fa falta la tribu sencera
Proverbi africà

En aquest capítol us presentem les opinions de persones que treballen a l'Hospitalet. Ens expliquen què és el que suposa, com ho valoren, perquè ho fan, què en destaquen per als seus centres educatius, serveis, entitats, portar a terme projectes d'aprenentatge servei.

Podreu llegir el que ens diuen el director de l'INS Eduard Fontserè, la cap de l'Àrea Bàsica de Serveis Socials de Bellvitge i el Gornal, el director de l'Associació Educativa Itaca, una tècnica de la regidoria d'Educació, la coordinadora pedagògica de l'INS Rubió i Ors, dos assessors LIC, el director de l'escola Pau Vila, el president del Casal de gent gran de Sant Josep, el director del Club d'Esplai Pubilla Cases -Can VIdalet, la coordinadora territorial del Pla Educatiu d'Entorn, l'inspector coordinador de l'Hospitalet de Llobregat, la directora del Centre Ocupacional Tallers Bellvitge, la directora de secundària del Col·legi Pare Enric d'Ossó i el regidor d'Educació.

5.1. Una pregunta que en l'actualitat ens podem fer molts centres és: cal fer aprenentatge servei (ApS) en un centre de secundària?

Nosaltres creiem que l'ApS és una eina molt potent per a l'educació de l'alumnat i que no es pot desaproveitar.

Nosaltres, en el curs 2005-2006, pensàvem què podíem fer per millorar la relació dels nostres joves amb l'entorn. D'aquesta idea i d'una experiència en un petit grup de nois i noies dels nostres alumnes de batxillerat va sorgir la idea de fer un plantejament ampli que permetés una tasca de servei a la comunitat. Però com es podia fer? Cal tenir present que en aquella època, al nostre institut, l'entitat amb la qual treballàvem de forma conjunta era l'esplai La Florida i una de les preocupacions que teníem era com aconseguir que els nostres joves, que a l'ESO assistien de forma conjunta a l'esplai i a l'institut, en arribar al batxillerat desapareixien de forma majoritària del món del lleure.

I aquí va sorgir el plantejament de fer un ApS amb l'alumnat de primer de batxillerat i que portaria per nom Joves pel barri.

126) APRENTATGE SERVEI A L'HOSPITALET. ENS FA CRÉIXER

En aquell moment, quines oportunitats crèiem que ens aportaria l'ApS per als nostres joves?

- La continuïtat dels nois i noies del centre en el món del lleure, però des d'un vessant nou, i això ens podia ajudar a ampliar el treball del centre per a una educació integral
- La cohesió del grup
- Conèixer les entitats del barri
- Fer un treball en xarxa
- Ajudar a reduir les mancances del barri
- Millorar la imatge del joves

Aquestes oportunitats, nosaltres les vàrem identificar amb les següents necessitats a l'hora de definir el projecte de Joves pel barri.

A l'entorn

- Detectem una demanda social del barri: tenir persones formades que puguin participar en diferents projectes i entitats socioeducatives del barri.
- Detectem que cal capacitar voluntaris perquè puguin col·laborar amb entitats del mateix barri, i dotar així el barri de recursos.
- Detectem que cal promoure el treball en xarxa amb les diferents entitats del barri.

Entre els joves

- Detectem que cal treballar l'autoestima i capacitats dels joves per tal que rebin una imatge positiva de si mateixos; a la vegada que canviem la visió que es té del col·lectiu jove des del barri.

A les entitats coresponsables

- Necessitem cohesionar la relació establerta entre les dues entitats gestores.
- Necessitem millorar els procediments del treball conjunt.
- Necessitem millorar la implicació dels membres de l'equip educatiu de l'esplai i l'institut en la dinàmica del projecte.

Un cop valorades aquestes oportunitats i feta l'avaluació d'aquest primer ApS a l'institut, va quedar palès de forma clara que aquesta

dinàmica de treball l'havíem d'incorporar en el Projecte Educatiu del Centre i en concret en el currículum de primer de batxillerat i havia de ser un dels elements identificatius de l'Institut Eduard Fontserè.

Quins factors influeixen en la implementació d'un ApS en un centre de secundària?

Nosaltres creiem que en un primer moment cal tenir en compte els factors següents:

- Per començar, cal hi hagi un grup de professors amb ganes de començar una experiència en el centre i que ells mateixos creguin que l'ApS els pot ajudar.
- Que la direcció del centre vegi amb bons ulls aquesta dinàmica de treball i per tant faciliti la feina al grup promotor; nosaltres creiem que es molt positiu que un membre de l'equip directiu formi part des del principi del grup promotor.
- Cal trobar un servei que motivi l'alumnat i que ells mateixos facin la sensibilització el curs següent en els companys i companyes del centre; aquest factor és molt més important del que sembla, ja que permet no cremar energies constantment.
- La possibilitat d'oferir un servei per a tots els joves de l'aprenentatge.
- Tenir present els dos tipus de serveis que poden oferir-se:
 - o Dins del centre.
 - o Fora del centre.

Per poder oferir el servei fora del centre cal tenir una cultura del treball en xarxa i en conseqüència un coneixement de les entitats del barri i les seves necessitats.

En canvi, si el servei s'ofereix dins del centre, caldria coordinar el treball a diferents nivells i currículums, tant de l'aprenentatge com del servei.

Un element bàsic per nosaltres per tal de fer la implementació de l'ApS en el centres és la formació i sensibilització del professorat implicat per poder introduir-se en el món de l'aprenentatge servei. Aquesta formació ha d'anar acompanyada de l'intercanvi d'idees i el coneixement de diferents projectes. Aquest coneixement et permet veure que no estàs sol i que a partir del treball en xarxa pots adaptar diferents ApS al teu centre, però sempre partint d'una adaptació, no d'una mera còpia, sinó una reflexió d'una proposta de treball amb les possibilitats de l'alumnat, del professorat i del servei que pots oferir.

Un cop iniciada la formació del professorat, creiem que ha de ser constant la renovació i ampliació del professorat participant en els diferents ApS del centre.

Per tota aquesta exposició creiem que la resposta a la pregunta "cal fer aprenentatge servei en un centre de secundària?" és sí.

Valoració

Un punt molt positiu de la pràctica de l'ApS en un centre de secundària és que et permet conèixer i a la vegada introduir-te en les entitats del barri.

Un segon punt com a conseqüència del primer és que l'ApS es pot convertir en una eina cabdal per al treball en xarxa.

Un tercer aspecte és la millora de l'autoestima de l'alumnat i descobrir una sèrie de capacitats que els nois i les noies tenen amagades. Per aquests motius nosaltres creiem que l'ApS és una eina molt potent per a l'educació del l'alumnat i que no es pot desaproveitar.

Jordi Ibáñez Figuera
Director de l'INS Eduard Fontserè

5.2. Mirant l'ApS des dels Serveis Socials

*Sobreposar-se de les seves inseguretats, de les seves pors,
dels seus "fracassos" i sentir que són útils perquè altres
els estan esperant, els valoren i els són necessaris
per avançar i per superar-se.
Descobreixen la dimensió social de les seves vides.*

Des dels Serveis Socials hi ha qui em pregunta, però l'ApS no és un tema d'educació? No és un projecte liderat pels centres educatius i impulsat per la regidoria d'Educació de l'Ajuntament? Doncs què hi fem els serveis socials d'atenció primària o els serveis socials bàsics en aquest projecte?

Aquestes preguntes m'obliguen a trobar respostes que argumentin les motivacions que des del camp social tenim per valorar aquesta metodologia de treball com una aportació important al desenvolupament de la consciència social dels alumnes.

La resposta a les primeres preguntes és afirmativa. Si, és un projecte liderat des del sistema educatiu. Però crec que també des de la intervenció social educativa és una eina valuosa per treballar i intervenir amb infants i joves. També crec que el treball en xarxa (serveis socials-centres educatius-entitats) facilita la complicitat entre els diferents agents del territori i aconsegueix millors resultats socioeducatius.

Per a qui no n'estigui al cas, diré breument que el municipi de l'Hospitalet té sis àrees bàsiques de Serveis Socials, corresponents als sis districtes de la ciutat. El nombre de professionals que componen cada equip, cada ABSS, depèn del nombre d'habitants del districte, però en tots els casos hi ha diplomats o diplomades en treball social i educadores socials, algunes de les quals tenen l'encàrrec específic de treballar amb les metodologies que en diem de "medi obert". A què ens referim? Molt senzill, que des de la direcció política i tècnica de l'àrea de Benestar i Família s'ha posat l'accent en el treball preventiu, la cohesió social, en la implicació dels joves amb les entitats, amb el seu entorn més proper... No podem esperar que els adolescents i joves demanin hora per parlar amb el professional, sinó que hem d'anar on ells són, per posar-nos al seu costat i contribuir en positiu al seu procés de maduració personal i social.

130) APRENETATGE SERVEI A L'HOSPITALET. ENS FA CRÉIXER

Brugués, Joana i Sílvia, educadores socials

Per realitzar aquest treball és imprescindible l'enfocament comunitari del treball social i el treball amb la xarxa d'entitats i serveis de l'entorn, especialment els centres educatius i les entitats que treballen amb infància i adolescència. En cap cas suposa renunciar al treball més assistencial. No està pas renyida una cosa amb l'altra. Els temes que cal atendre amb caràcter d'assistència es fan igualment. Però tractant-se d'infants i joves, la majoria de les vegades, ens cal es trobar metodologies i projectes de treball que des de la necessitat i no des del problema ens permetin intervenir-hi per millorar la seva situació.

És aquí on entra en joc l'ApS. Des de la nostra modesta contribució, posem també un gra de sorra perquè sigui possible i perquè diferents nois i noies es vinculin d'una manera més conscient al seu barri. Des de la nostra perspectiva professional, l'ApS ens permet "treballar" i fer-nos més pròxims a ells, fora del despatx, sense que hi hagi un problema social a resoldre, sinó des del seu propi procés evolutiu, des de les seves pròpies necessitats d'esdevenir dones i homes compromesos amb el seu barri. L'ApS els permet entrar d'una manera molt vital en relació amb l'altre, els obliga a sobreposar-se a les seves inseguretats, a les seves pors, als seus fracassos i sentir que són útils perquè altres els estan esperant, els valoren i els són necessaris per avançar i per superar-se. Descobreixen la dimensió social de les seves vides.

Els serveis socials treballem per ajudar a fer persones autònomes, lliures, compromeses i solidàries. Aquesta missió és compartida també pel sistema educatiu i per tothom que treballa en els temes socials.

Des de fa 5 anys estem impulsant un dels projectes d'ApS a Bellvitge que es diu Joves pel Barri. Les educadores que l'impulsen, la Brugués i la Sílvia, col·laboren estretament amb l'Institut Bellvitge per fer-lo possible. Les activitats que aquests alumnes fan en relació amb el Centre Especial de Treball Tallers Bellvitge, els padrins lectors a l'Escola La Marina, la col·laboració amb diferents esplais del barri, o la festa de recollida de joguines al desembre de cada any, en són només alguns exemples.

En acabar el curs fem una festa de reconeixement tant als alumnes que hi han participat com a les entitats que els han rebut, amb la presència del regidor d'Educació i de la regidora de Benestar i Família. Uns i altres exposen què n'han tret, què n'han après. La constant de cada any és que hi ha més i més persones que descobreixen en la tasca de servei als altres, una manera de ser més feliços, d'estar millor en el món i de situar-se com a protagonistes de les seves pròpies vides. Han descobert que hi ha persones molt diferents a elles i ells que els necessiten i sobretot descobreixen que cadascun d'ells, tal com són, poden ajudar a fer que la vida dels altres sigui més plena i feliç. No és aquesta la missió de tot treball social?

M. Pilar Massana i Llorens

Cap de l'ABSS Districte VI, Bellvitge i El Gornal

5.3. Aprenentatge servei a l'Associació Educativa Itaca

Hi ha una frase d'Albert Einstein que sempre utilitzem a Itaca quan volem explicar els projectes d'aprenentatge servei:

"Aquells que tenen el privilegi de saber, tenen l'obligació d'actuar".

Som privilegiats de poder veure en primera línia com el "saber" es converteix en servei als altres, testimonis de com l'aprenentatge servei és pedagogia d'experiència, d'altruisme i participació.

L'aprenentatge i servei ha generat en l'entitat un clar impacte que ha vertebrat la possibilitat d'incorporar aquesta metodologia al nostre ADN. En una sola activitat aconseguim l'aprenentatge de continguts, competències i valors amb la realització de tasques de servei a la comunitat. A més a més amb un impacte increïble, tant en volum de participants com en qualitat de la intervenció educativa i social.

Els projectes desenvolupats a l'entitat han implicat reptes en el desenvolupament d'accions comunitàries que tenen un alt component educatiu i de participació per part de tota la comunitat educadora. Conèixer les necessitats i realitats d'altres col·lectius i encoratjar-los a col·laborar amb les seves aportacions permet contribuir a reconstruir llaços socials i modificar rols. Interpel·lar els joves en la consciència col·lectiva transmetent-los que junts som millors, potser sols podem anar més de pressa, però junts arribarem més lluny.

A través de les activitats basades en la metodologia ApS, els infants i joves d'ITACA s'han format per enfrontar-se a necessitats reals del seu entorn, del seu barri, de la seva ciutat amb l'objectiu de millorar-lo, individualment i col·lectivament. En l'aprenentatge i servei s'aprèn per servir a la comunitat, però, alhora, les activitats de servei esdevenen font de noves competències i valors per a cadascun dels membres que hi participen.

L'Associació Educativa Itaca, ha desenvolupat, al llarg d'aquests anys, diferents projectes d'ApS al servei del barri de Collblanc-La Torrassa; vegem-ne alguns exemples:

134) APRENENTATGE SERVEI A L'HOSPITALET. ENS FA CRÉIXER

- No Oblidis es tracta d'un projecte d'acció intergeneracional entre infants, adolescents, joves i persones de la tercera edat, persones que han format part de la nostra història, que han configurat el nostre present i amb els quals hi ha un deute social impagable. Això és el que recull el Projecte No Oblidis de la nostra entitat. Va néixer com una reivindicació a la societat de la importància de les figures adultes de la tercera edat i el seu paper fonamental i de reconeixement en el dia a dia. Ells són la memòria viva de la nostra història, com a barri, ciutat i país. Un conjunt d'accions i activitats degudament programades amb els professionals de l'entitat que puguin permetre acostar i interactuar dos col·lectius com ara la infància-joven-tut i la gent gran, ja que hi ha molts prejudicis d'un sobre l'al-tre. La major part dels nostres infants són d'origen immigrant. Això implica que molts estan en una situació de reagrupa-ment, per tant no tots els membres familiars resideixen amb ells.
- Joves pel Barri, destinat a joves de batxillerat dels instituts, els quals durant un període de temps reben un curs teòric de pre-voluntariat dut a terme per un professional del nostre centre. Un cop acabada la part teòrica, els alumnes posen en pràctica els coneixements apresos al centre amb els infants. De mit-jana tenim uns 30 alumnes que es divideixen entre el curs amb el projecte de tardes de casal diari o a l'estiu amb els ca-sals d'estiu.

Aquesta oportunitat permet al jove el contacte amb el món del lleure i l'acció social i en moltes ocasions els mateixos alumnes decideixen quedar-se a l'entitat de manera voluntària o seguir formant-se dins al mateix camp amb altres cursos relacionats.

- Joves Solidaris som una de les entitats que ha pogut incorpo-rar aquest projecte de la Fundació Futbol Club Barcelona, el qual ha posat a disposició un professional que ha orientat un grup d'uns 20 joves d'ESO del nostre Casal de Joves, en la planificació i implementació d'un projecte en benefici de la co-munitat. En el nostre cas, el públic destinatari eren joves im-migrants nouvinguts del barri. El projecte que han desenvolupat es tractava d'una ruta que els nostres joves po-

saven a la disposició dels nouvinguts, durant la qual els ensenyaven els llocs de referència del barri, així com llocs d'interès, culturals, etc.

- **Roses Solidàries.** Sant Jordi és una data assenyalada que, a més, pot ser una data solidària. L'entitat implica grans i petits, així com famílies, col·laboradors i amics en la campanya solidària de roses, que servirà per becar infants i joves per a les activitats principalment d'estiu. No només es venen roses, sinó que entre tots s'elaboren arracades, penjolls, clauers... artesanía relacionada amb la data per tal de ser venuda de manera solidària. La donació de llibres també és important, es vendran a preus molt simbòlics a la parada de roses que s'instal·la a la plaça espanyola.
- **Banc de Sang.** Si bé és cert que els menors d'edat no poden ser donants de sang, sí que poden articular tota una campanya de sensibilització per animar la ciutadania a fer-ho. Es tracta d'un projecte que capacita amb una formació teòrica els infants i joves sobre la importància de la donació de sang i els beneficis que això comporta. Posteriorment aquests infants i joves es traslladen davant d'una de les unitats mòbils que s'instal·len al barri perquè la gent s'acosti a donar sang, i fan campanya, explicant als veïns i veïnes tot el que han après, per tal d'aconseguir com més donants millor.
- **Campanya de Nadal, "Una Joguina, un somriure".** Una campanya en data assenyalada, la qual pretén implicar joves en una bona causa en benefici dels seus veïns i veïnes més petits. Se'ls explica com funciona la campanya, quina és la situació social actual dels que viuen a prop, se'ls ensenya a ordenar, classificar i certs criteris relacionats amb l'elecció de joguines. S'organitza una campanya de captació de possibles persones que puguin col·laborar i s'encarreguen també de fer-ne difusió. Posteriorment col·laboren en la classificació i lliurament a les famílies de les joguines per a més de 200 infants del centre.

Més enllà dels beneficis de la pràctica dels projectes pel conjunt de l'entitat i la comunitat receptora del servei, òbviament els mateixos

136) APRENENTATGE SERVEI A L'HOSPITALET. ENS FA CRÉIXER

joves que desenvolupen el projecte, cal explicar els beneficis dels altres implicats en el procés, cal explicar els beneficis de tots els que hi participen.

Cal mesurar quin impacte té la pràctica en tots els seus protagonistes, infants, joves, educadors i educadores, pares, el mateix centre, l'equip de direcció de les entitats de lleure i acció social, la comunitat receptora... com a través de la participació tots els actors que hi intervenen en treuen profit i aprenentatge vital. Amb l'aprenentatge servei queden vinculats en una relació circular de la qual totes dues parts es beneficien: l'aprenentatge adquireix sentit cívic i el servei esdevé un taller de coneixements i valors.

Parlem en primer lloc de com els nostres infants i joves, gràcies al procés, han rebut la formació, els coneixements, les competències per poder investigar, elaborar i posteriorment executar el projecte. A Itaca, els educadors i educadores han pogut constatar en els infants i joves que milloren les seves actituds envers la feina, els al-

tres...; hi ha millores socials, afectives i emocionals, a més d'incrementar la seva responsabilitat envers la comunitat amb la qual interactuen. Però el millor de tot no és l'observació per part dels monitors i educadors del centre, sinó la pròpia veu dels joves que hi participen:

"Sientes que, por una vez en la vida, puedes devolver a los más pequeños lo que tú recibiste, me siento útil y lo mejor corresponsable de lo que pase..."

Estefania Rodríguez, 16 anys, JxB promoció 2012,
Associació Educativa Itaca.

Pel que fa al centre, als educadors socials, monitors i equips directius de l'entitat, els resultats són molt favorables; vincles, motivacions per la tasca educativa i disposició per la feina, bones relacions interpersonals, innovació en el dia a dia, més implicació i més satisfacció com a membres actius en la formació educativa i vital dels infants i joves.

I un dels exercicis del qual més orgullosos ens sentim al centre és escoltar els pares i mares dels nostres infants i joves parlar de la implicació dels seus fills i filles en projectes d'ApS, un espai on som nosaltres els privilegiats d'escoltar-los parlant de com s'han implicat en la campanya de Nadal o la de sang, com han retornat als més petits els que ells van rebre o com gràcies a la participació han reconduït els seus estudis i fins i tot la seva vida...

Començaven amb una gran frase que emmarca cada projecte d'ApS que iniciem a l'Associació Educativa Itaca, però volem tancar aquestes planes amb una que ens ajuda a transmetre la necessitat de canviar les regles del joc, de transmetre que a través de l'Aprenentatge i Servei podem fer realitat la utopia de justícia i igualtat, amb especial sensibilitat dels que menys tenen:

"Dime y lo olvido, enséñame y lo recuerdo, involúcrame y lo aprendo".
Benjamin Franklin

Felipe Campos i Rubio
Director General

5.4. L'Aprenentatge servei: motor de l'educació per a la ciutadania

A través del Consell de Nois i Noies, els joves de l'Hospitalet participen de forma activa en la construcció, el desenvolupament i la millora de la ciutat plantejant propostes que després l'Ajuntament fa seves.

El curs 2006-2007 ens van proposar, des del Departament d'Educació de la Generalitat, participar en el grup pilot que es va desenvolupar en dos territoris: un era Sant Vicenç dels Horts i l'altre, l'Hospitalet. El Departament d'Educació, a través dels plans educatius d'entorn i l'assignatura curricular d'educació per a la ciutadania, va proposar fer un grup de treball per estendre i impulsar l'aprenentatge servei dins dels centres educatius i les diferents entitats del territori.

Crec que amb l'enfocament, del tot encertat, que va fer la Generalitat en aquell moment, i vistos els resultats al cap de 8 anys de feina intensa, m'atreveixo a afirmar que l'ApS esdevé un motor molt potent d'educació en ciutadania per als alumnes que l'han experimentat. L'ApS aporta un plus en l'educació en valors que es dona en els centres educatius de ja fa molts temps.

Després d'aquest treball conjunt amb la Generalitat es va iniciar el camí de l'ApS a l'Hospitalet.

Els aspectes clau del procés han estat:

1. **Inclusió de l'ApS dins les prioritats del Pla d'Actuació Municipal** de la Regidoria d'Educació.
2. **Creació d'estructures de treball estables:**
 - **Grup permanent ApS** de la ciutat, on participen els assessors LIC dels serveis educatius del Departament, la Regidoria d'Educació, les coordinadores del pla educatiu d'entorn i el centre promotor de l'ApS de Catalunya, el Consell de l'Esplai i el Moviment de renovació pedagògica de mestres de la ciutat "El Casalet".
 - **Grup territorial:** on participen centres, entitats i els membres del grup permanent.

3. **Desenvolupament d'un pla de treball conjunt**, que té tres dimensions estratègiques:

- **Difusió i promoció:** jornades anuals, presència de mitjans de comunicació locals, presència en organismes estatals i internacionals, inventari de projectes i pràctiques ApS.
- **Formació:** cursos per a professorat i professionals de serveis municipals i d'entitats.
- **Suport municipal** a projectes ApS en tots els barris de la ciutat. dedicant recursos humans i econòmics per fer créixer i consolidar els projectes d'aprenentatge servei a tots els barris de la ciutat.

Del punt de vista tècnic municipal, valoro la feina feta com a enriquidora, i el procés, com a facilitador d'altres processos metodològicament necessaris per al treball en xarxa, que vam encetar amb els plans educatius d'entorn.

Des de la Regidoria d'Educació intentem treballar basant-nos en tres principis:

- Compartir el diagnòstic.
- Planificar conjuntament.
- Gestionar coordinadament.

D'aquesta manera, el treball entre les diferents àrees i serveis municipals i els serveis educatius, les escoles i les entitats socials i educatives es fa més coherent, es milloren els resultats i això ens acosta a les necessitats reals dels territoris i de l'alumnat.

Els projectes ApS lliguen molt bé amb aquesta manera de treballar i faciliten l'entesa i acord entre els diferents actors de l'educació, dins i fora de l'Ajuntament. Aquests tres principis són els que han guiat el desenvolupament dels projectes ApS des de la Regidoria d'Educació i els que han permès estendre, més enllà de la Regidoria, la metodologia a altres àrees i serveis (cultura, esports, benestar social i joventut).

**Si dones oportunitats,
tu també en rebràs!**

En el moment d'engegar-ho a la ciutat, molts projectes que ja s'estaven desenvolupant als centres i a les entitats van encaixar perfectament amb la metodologia d'ApS. En vull destacar un per sobre de tots, que ja té més de 10 anys d'història. És el Consell de Nois i Noies de la ciutat.

La ciutat és el marc de les relacions personals on s'aprenen i es potencien els valors de la societat en què vivim. El Consell de Nois i Noies és un projecte de participació a través de la implicació dels nois i les noies en temes d'interès ciutadà.

A través del Consell, els joves de l'Hospitalet participen de forma activa en la construcció, el desenvolupament i la millora de la ciutat, plantejant propostes que després l'Ajuntament fa seves.

Els seus objectius principals són: treballar l'educació en valors des de la perspectiva de la relació escola-ciutat; promoure la participació ciutadana dels nois i noies i donar-los veu creant els mecanismes perquè sigui escoltada i reconeguda.

Des de l'inici, els nois i noies han après i han fet un servei en molts camps i àmbits. Tot allò que han treballat ha tingut una concreció que ha esdevingut un bé col·lectiu de la ciutat. Des del consell de pri-

142) APRENENTATGE SERVEI A L'HOSPITALET. ENS FA CRÉIXER

Noies i nois a la porta de l'Ajuntament, després d'un plenari del Consell de Noies i Nois

mària s'han fet pintades de jocs tradicionals al carrer; propostes per a les festes majors dels barris; accions de millora de l'accessibilitat i la mobilitat a la ciutat; campanyes de difusió del transport públic, la millora de la salut i la no violència a l'esport. Així com propostes per millorar l'oferta del museu de l'Hospitalet per als infants.

Des del Consell de Secundària s'han concretat propostes i accions al voltant de la immigració, el coneixement de la ciutat, el transport urbà a la nit, el civisme i la convivència, el camí escolar segur, els mitjans de comunicació locals, el disseny de places i carrers, ús del temps lliure, i el projecte QR per donar a conèixer als nois i noies els equipaments culturals municipals de l'Hospitalet (ubicació, funció i usos i oferta de què disposen per a la seva edat).

Aquest projecte és un exemple clar de com la metodologia ApS permet treballar la relació escola i entorn, facilitant la implicació personal i col·lectiva dels nois i noies de la ciutat i potenciant el seu compromís amb la realitat més propera.

Blanca Solana Tomàs

Cap de Negociat de programes per a l'èxit educatiu
Regidoria d'Educació. Ajuntament de l'Hospitalet

5.5. Aprenentatge servei. La visió dels joves

Allò que han donat ens ensenya als adults la necessitat d'obrir el ventall d'experiències educatives que oferim des de l'escola perquè, més que educar per al futur, donem oportunitats d'esdevenir, ara ja, persones implicades a millorar l'entorn proper.

Diuen els joves que participen en algun projecte d'ApS que se senten satisfets de la seva experiència. Quan els preguntes els motius, la majoria comenten que es troben útils, senten que poden ajudar algú, s'han posat en el lloc dels altres i veuen que la seva tasca té sentit perquè fan una feina necessària que potser no quedaria coberta per ningú altre.

Els agrada començar la formació i sentir-se ben preparats per fer el servei, però estan impacients per conèixer la realitat in situ: els destinataris de la seva actuació, la tasca concreta que han de desenvolupar, els reptes amb què es trobaran... Durant el curs passat van viure diferents experiències: han estat al costat de companys i companyes que acabaven d'aterrar a una realitat llunyana i sovint estranya; han col·laborat a omplir i donar valor al temps de lleure dels infants de l'esplai; han facilitat als adults l'accés a la tecnologia; han acostat a les escoles d'infantil i primària l'activitat dels instituts; s'han implicat en el funcionament de la ciutat...

Implicar-se en un projecte d'ApS comporta un esforç per part dels joves, en són conscients –l'activitat acadèmica no pot quedar relegada. De la mateixa manera, valoren l'oportunitat que els dona el centre d'aprendre més enllà dels continguts escolars i de superar-se personalment. Alguns admeten que, si no fos per la proposta que es fa des de l'institut, no haurien tingut l'oportunitat de conèixer aquesta realitat o potser els hauria costat més fer el pas per acostar-s'hi.

Un cop acabat el projecte, continuen amb ganes de fer coses, de conèixer altres realitats, es veuen preparats per afrontar nous reptes i noves tasques, en la mateixa entitat o en una altra..., han descobert que són capaços de fer una tasca necessària i un servei als altres. En molts casos, hi ha una implicació personal que va més enllà del compromís que havien assumit inicialment, i l'experiència els deixa

144) APRENTATGE SERVEI A L'HOSPITALET. ENS FA CRÉIXER

La Perla i d'altres companys del Rubió i Ors en plena acció amb alumnes d'ESADE

una marca emocional. Podem dir, sense por d'equivocar-nos, que el curs deixa una empremta diferent als joves que s'han implicat en un projecte d'aprenentatge servei.

Allò que han après segurament ha estat més del que els professors i professores els hem ensenyat i allò que han donat ens ensenya, als adults, la necessitat d'obrir el ventall d'experiències educatives que oferim des de l'escola perquè, més que educar per al futur, donem oportunitats d'esdevenir, ara ja, persones implicades a millorar l'entorn proper.

Elena García Herranz
Coordinadora Pedagògica de l'INS Rubió i Ors

5.6. El projecte ApS Dos Mares, un repte professional reeixit al servei dels centres educatius de l'Hospitalet

No cal dir que el fruit d'aquest treball ha redundat posteriorment en benefici d'un millor assessorament i orientació als docents i als centres educatius de la nostra ciutat que treballen en projectes d'aprenentatge servei.

La ciutat de l'Hospitalet de Llobregat ha estat i és una ciutat capdavantera a Catalunya en l'estudi, la difusió i la pràctica de la metodologia educativa de l'aprenentatge servei. Com s'explica al llarg d'aquest llibre i es pot comprovar consultant l'Inventari de les pràctiques d'aprenentatge servei de l'Hospitalet de Llobregat, l'ApS, des de fa anys, es treballa profusament amb l'alumnat dels centres docents de Primària i Secundària de la nostra ciutat amb uns resultats educatius excel·lents. Per reeixir en l'impuls, la coordinació i l'òptim desplegament de l'ApS als centres educatius, hi treballen diverses instàncies:

1. El **Grup Territorial ApS de l'Hospitalet**, que està integrat per docents, representants de centres, assessors LIC del Servei Educatiu, tècnics municipals i educadors d'entitats socials i de lleure.
2. La **Comissió Permanent ApS de l'Hospitalet**, que treballa en l'organització de les Jornades ApS de l'Hospitalet i l'impuls territorial de l'ApS.
3. La **Comissió d'aprenentatge servei**, que treballa en el si del Servei Educatiu de l'Hospitalet del Departament d'Ensenyament.

La **Comissió d'aprenentatge servei** del Servei Educatiu Ciutat de l'Hospitalet de Llobregat des del curs 2008-2009 organitza la formació d'aprenentatge servei dirigida a mestres, professors, tècnics de la Regidoria d'Educació i educadors d'entitats. A la primavera del 2011, aquesta Comissió ApS constituïda per assessors i assessores de l'equip de Llengua, Interculturalitat i Cohesió Social (LIC) i tècnics i tècniques del Centre de Recursos Pedagògics (CRP) del Servei Educatiu (*) es va proposar ampliar els objectius de la formació, estendre el camp de reflexió i obrir-se a la recerca metodològica en aprenentatge servei, per millorar la tasca d'assessorament als do-

146) APRENETATGE SERVEI A L'HOSPITALET. ENS FA CRÉIXER

cents i als centres educatius. Aquest nou plantejament va coincidir amb l'anunci d'una propera convocatòria d'ajuts del Programa ARCE (Agrupaciones y Redes de Centros Educativos) per part del Ministerio de Educación, que es proposava seleccionar una sèrie de projectes de recerca didàctica en xarxa, elaborats pels docents dels centres educatius o els centres de formació del professorat.

Ràpidament i amb l'ajut inestimable de Roser Batlle del Centre Promotor d'Aprenentatge Servei que ens va facilitar els contactes, vàrem constituir una agrupació de quatre centres de formació del professorat amb l'objectiu de redactar un projecte de recerca en ApS per presentar a la convocatòria ARCE: el Centro de Formación del Profesorado de Santander, el Berritzegune de Sant Sebastià, el CEFIRE de València i el Servei Educatiu de l'Hospitalet.

El procés de redacció del projecte comú dels quatre centres va ser curt, però el treball intens i del tot gratificant, per l'entesa i complexitat que es va establir des del primer moment entre tots nosaltres. L'objectiu compartit de treballar per l'impuls i la recerca en aprenentatge servei ens unia fortament. El "*Proyecto Dos Mares: Una red para la formación e impulso de Aprendizaje y Servicio*" preveia un pla de treball i un calendari de quatre trobades entre els membres de l'agrupació, per dur a terme en els cursos 2011-2012 i 2012-2013 la consecució d'una sèrie d'objectius de formació i de recerca, d'entre els quals destacava la redacció d'una guia per a l'assessorament en ApS als centres educatius. A mitjan novembre de 2011 vàrem tenir la comunicació oficiosa que el nostre projecte havia estat seleccionat dintre del programa ARCE. Les primeres reunions per concretar els detalls del pla de treball i per començar a organitzar la 1a Trobada de treball prevista de fer a la ciutat de Santander, les vàrem tenir en el marc del I Congreso de Aprendizaje-Servicio Solidario, celebrat a Portugalete (Euzkadi) els dies 23, 24 i 25 de novembre de 2011. Precisament en aquest congrés vàrem presentar oficialment el Grup de Treball ApS Dos Mares i el projecte que l'agrupament s'havia compromès a complir.

Les trobades de treball i reunions plenàries de tots els membres de l'agrupament es varen celebrar a Santander (8-10 de febrer de 2012), l'Hospitalet de Llobregat (24-26 d'abril de 2012), Sant Se-

bastià (7-9 de novembre de 2012) i València (12-15 de març de 2013). Les quatre trobades varen tenir espais reservats per a la formació, per a la recerca i per a l'intercanvi d'experiències territorials i de centre en aprenentatge servei. A la trobada de Santander es va endegar l'obertura del web site ApS Proyecto Dos Mares per a la comunicació interna entre els membres de l'agrupament i per a la difusió externa dels materials de reflexió, estudis, conclusions de les trobades i experiències ApS dels centres educatius. A la trobada de l'Hospitalet vàrem posar l'accent, sobretot, en la recerca metodològica en ApS amb la participació de Josep M. Puig Rovira i Roser Batlle. A la trobada de Sant Sebastià es va avançar en la redacció de la *Guia para el asesoramiento de proyectos de Aprendizaje-Servicio* (actualment en curs d'edició en la versió catalana). A la trobada de València, finalment, es va enllestir la redacció de la guia i es va treballar en l'avaluació dels projectes ApS.

Val a dir que el treball de reflexió i recerca didàctica compartida entre tots els membres de l'agrupament a l'entorn de l'aprenentatge servei, tant a les trobades com fora de les trobades, va ser per nosaltres una magnífica oportunitat professional de treballar en l'impuls de l'ApS. No cal dir que el fruit d'aquest treball ha redundat posteriorment, en benefici d'un millor assessorament i orientació als docents i als centres educatius de la nostra ciutat que treballen en projectes d'aprenentatge servei.

Jordi Caballé

Servei Educatiu Ciutat de l'Hospitalet de Llobregat

5.7. Per què l'ApS a Primària? I per què no? És la resposta

*Sí, de triomfar de cara als altres i a ells mateixos,
de guanyar alguna cosa amb el seu esforç,
de ser reconeguts per la comunitat
com a elements actius i positius.*

No només es poden portar a terme activitats d'aprenentatge i servei amb alumnes d'aquesta etapa educativa, sinó que un cop es comença a fer-ho esdevenen necessàries i imprescindibles.

Les raons d'aquesta necessitat són ben diverses i lligades, segurament, a les característiques de cada escola, ja que cada centre té un projecte educatiu diferent, conseqüència d'una realitat social específica que estableix unes prioritats i uns objectius educatius dirigits al desenvolupament integral dels seus alumnes concrets.

La nostra realitat social és la Florida, un barri on el fenomen migratori ha estat sempre un factor definitori i determinant dels diversos projectes educatius de l'escola al llarg dels seus gairebé 60 anys d'història.

Des de fa 10 anys, els successius equips directius han volgut marcar una línia pedagògica clara per tal de facilitar o fins i tot de garantir l'èxit educatiu dels seus alumnes. Alumnat nouvingut que ha arribat a conformar fins al 90% de la matrícula i amb un altíssim índex de mobilitat.

Els trets definitoris d'aquest projecte educatiu resumits molt breument són: la llengua oral com a motor de tots els aprenentatges i eix vertebrador de les activitats pedagògiques; la planificació estratègica com a eina organitzativa que permeti garantir la continuïtat i la sistematització de totes les accions encaminades a l'assoliment dels objectius i la voluntat d'implicar les famílies en tot aquest procés, en la mesura de les seves possibilitats.

Quan arriba una família al nostre barri i porta el seu fill o filla a l'escola, la "motxilla" que duu al darrere està carregada amb un pes excessiu, en la majoria dels casos. Aquest "pes social" que des del sistema educatiu s'etiqueta com a "necessitats educatives deriva-

des de situacions socioeconòmiques desfavorides"... que no detallarem ara, podria marcar inevitablement la seva trajectòria escolar.

La nostra intenció com a escola no és la d'alleugerir aquest pes, o en tot cas, no és la prioritària, d'això se n'haurien d'encarregar d'altres institucions públiques amb la col·laboració de l'escola; sinó la de proporcionar les eines, les capacitats, les competències bàsiques, reals i útils per tal que aquest/a alumne/a pugui anar enfortint-se, de mica en mica, i arribi a ser capaç de moure's amb prou agilitat en el seu entorn social i cultural, tant com per no quedar-se enrere en la cursa de la vida. D'aquesta manera es podria arribar a modificar positivament la pressuposada trajectòria escolar no desitjada.

Aquesta ambiciosa i difícil tasca pot semblar més adequada per a edats més madures, per exemple l'adolescència en la Secundària, però creiem que si apliquem des de ben aviat una metodologia basada en l'aplicació directa del que s'ha après, amb activitats dirigides a l'èxit i no enteses com a proves o curses d'obstacles, que tinguin una relació física i vivencial amb la realitat i l'entorn de l'alumnat; estarem en condicions d'aconseguir aquest pretès èxit personal de cada alumne i com a conseqüència també l'èxit educatiu. Com podeu haver deduït, aquestes activitats tan especials són les activitats d'aprenentatge i servei.

És en aquest marc on va néixer la primera activitat, Ambaixadors de la Música i la Pau, el curs 07/08, que posteriorment rebria la denominació d'ApS. Ara portem a terme també d'altres activitats com Aprendre a jugar en Pau, Padrins científics i Padrins lectors. Aquestes tres darreres de caràcter intern al centre de moment.

Totes les activitats van sorgir per la necessitat de trobar espais reals en els quals aquest alumnat, a priori desafavorit, trobés oportunitats de triomf. Sí, de triomfar de cara als altres i a ells mateixos, de guanyar alguna cosa amb el seu esforç, de ser reconeguts per la comunitat com a elements actius i positius. Ja sigui un alumne que pertany al conjunt de corda que després de molts assaigs actua amb el seu violí davant de diplomàtics d'arreu del món a la Diputació de Barcelona; ja sigui un alumne que explica la petita biografia de Pau Casals al casal d'avis de la Florida; ja sigui un alumne que controla tota la part tècnica audiovisual per presentar el concurs Vols saber coses d'en Pau Casals? davant del Teatre Joventut ple de gom a gom; ja sigui un alumne que dinamitza el temps d'esbarjo al pati dels seus companys un dia de cada setmana amb jocs tradicionals i/o alternatius al futbol; ja sigui un alumne que prepara un experiment a consciència a l'aula de ciències per repetir-lo amb les explicacions adequades una i altra vegada davant dels seus companys més petits; o ja sigui un alumne que ajuda a millorar la lectura d'un company que té dificultats. Tots i cadascun d'ells han pres la decisió d'aprofitar aquesta oportunitat i de responsabilitzar-se d'una tasca que de retruc comporta un benefici per a algú altre.

Podem pensar que el component de servei envers els altres de les activitats queda relegat a un segon terme, que l'escola en té prou amb valorar i avaluar el que aprenen els alumnes; realment, com a docents només hem de retre comptes d'aquests aprenentatges, però sabem que com a ciutadans i com a components d'una comunitat podem anar més enllà. I sobretot en un centre ubicat en un context social com el que ja hem definit.

152) APRENTATGE SERVEI A L'HOSPITALET. ENS FA CRÉIXER

Si valorem tota aquesta feina al llarg dels darrers cursos arribem a la conclusió que les dificultats organitzatives, els maldecaps del dia a dia, les incomprensions d'alguns, etc. no vénen pel fet de treballar ApS amb alumnes petits, no; vénen de la voluntat de donar resposta a cadascuna de les necessitats individuals de cadascun dels usuaris del centre, exactament igual que ho fan també en totes les tasques docents, independentment de si són o no ApS.

El que sí que valorem és que l'escola de Primària Pau Vila de l'Hospitalet de Llobregat ja no sap treballar sense les activitats d'aprenentatge i servei.

José Manuel Reinoso
Director Escola Pau Vila

5.8. Valoració relacions intergeneracionals

L'inici d'una col·laboració entre la gent gran del Casal Sant Josep i l'alumnat de l'escola de Primària Joan Maragall. Una experiència intergeneracional que paga la pena.

L'Asociación de Jubilados y Pensionistas" del barri de St. Josep du a terme un seguit d'activitats, més d'una vintena, de caire físic, mental, artístic, formatiu... Una de les darreres que es va endegar va ser un projecte d'interrelació amb l'escola Joan Maragall.

La temporalitat va ser de gener a juny de l'any 2014 i en pla d'experiència pilot. I va consistir en:

Ajut a les feines de l'hort escolar.

Un membre dels nostres associats es va posar a la disposició de la mestra encarregada d'aquesta activitat. I hi ha estat col·laborant.

Grup de sardanes.

El monitor de la nostra associació va venir al centre escolar a fer una sessió setmanal de classes de ball amb un grup assignat.

Ajut i col·laboració el dia de la festa de l'escola: 23 d'abril.

Va ser en horari extraescolar en activitats preparades per l'AMPA. Una d'elles va ser una ballada de sardanes del grup dels nostres socis amb mares, pares i alumnat.

Visita a l'escola.

Un grup de socis i sòcies van anar-hi per veure les instal·lacions i conèixer el seu funcionament.

Un grup d'alumnes de l'escola, concretament quart de primària, tenia prevista visita al Casal i no es va poder realitzar per incompatibilitat de dates. Es va ajornar per al curs següent.

La valoració en general es considera positiva.

Es pretén mantenir i millorar el que s'ha fet fins ara.

154) APRENTATGE SERVEI A L'HOSPITALET. ENS FA CRÉIXER

L'hort dóna els seus fruits

Hi ha la possibilitat d'ampliar-ho a altres tasques o a alguna altra escola del barri.

Justo Herrera
President Casal Gent Gran de Sant Josep

5.9. Connecta Jove: una pràctica d'intervenció social en l'àmbit de l'educació en el temps de lleure, a través d'una experiència intergeneracional

*El meu fill se sent valorat; li agrada oferir
el que ell sap i crec que ho fa molt bé.
La meva filla assumeix una responsabilitat
molt gran, se sent important*

El Connecta Jove és una iniciativa sociocomunitària que ofereix la possibilitat, a nois i noies del Casal Jove de l'Esplai i dels instituts, d'unir-se a un Projecte d'ApS. És una activitat promoguda per la Fundació Esplai arreu d'Espanya i que a l'Hospitalet ha estat impulsada pels Esplais de Bellvitge, Can Serra i Pubilla Cases-Can Vidalet de Fundesplai. La finalitat és impulsar la participació dels joves en la seva pròpia comunitat, mitjançant accions formatives orientades a les competències digitals bàsiques per a la utilització profitosa de les TIC.

Es tracta doncs d'un programa educatiu i social, en què els joves imparteixen de manera voluntària tallers d'informàtica bàsica i competències digitals a persones adultes del seu entorn més proper, en el nostre cas, dels barris de Pubilla Cases (l'Hospitalet de Llobregat) i Can Vidalet (Esplugues de Llobregat).

Actualment ens trobem dins d'un context amb profundes transformacions socials i econòmiques, tant a escala local com global. En aquest sentit, el col·lectiu jove conviu amb el risc de l'exclusió social, un fet que preocupa molt les famílies, motiu pel qual creiem oportú realitzar projectes de millora que incideixin en la participació dels joves, alhora que es generen relacions intergeneracionals entre persones d'edat molt diferent.

L'experiència del projecte per a les famílies dels joves és molt positiva, senten que els seus fills tenen un paper important i se'ls valora com a joves, aspecte que cal que reforcem dins d'entitats com els esplais.

Aquest projecte ens serveix per poder treballar l'autoestima, l'autonomia i les capacitats dels joves per tal que puguin rebre una imatge

156) APRENTATGE SERVEI A L'HOSPITALET. ENS FA CRÉIXER

positiva d'ells mateixos, els ajuda i els fa sentir útils. Les famílies es prenen el projecte com una oportunitat per als seus fills i filles; reben una formació que els ajuda a organitzar-se; a programar i valorar allò que fan a cada moment; i així adquirir les eines necessàries per desenvolupar un rol nou per a si mateixos.

En relació amb els destinataris del projecte, cal dir que la valoració és molt positiva. L'ApS permet que dues generacions que comparteixen pocs entorns i que, per tant, molts cops és fa difícil que puguin interactuar, puguin trobar-se en un mateix espai comú i, alhora, amb un objectiu concret.

També és important, perquè entre adults i joves, naturalment, ja hi ha uns rols preestablerts, i en canvi, gràcies al fet que els joves ensenyin als adults un món que per ells és molt pròxim, aquests adults veuen la figura dels joves d'una altra manera; i així s'inverteixen els rols.

Els adults que han format part del projecte han remarcat, sobretot, la sorpresa per veure que els joves s'han pres molt seriosament la seva tasca, i al contrari del que se sol pensar sovint, aquests hi posen moltes ganes.

Els adults han comprovat que els joves els poden explicar de manera planera i entenedora temes que a ells se'ls fan una muntanya, de tal

manera que de seguida els agafen molta confiança i es crea una relació estreta entre l'alumne (en aquest cas adult) i el professor (en aquest cas el jove). Això és una manera d'intercanviar rols que tant per als uns com per als altres és molt profitosa i, a la llarga, ajuda molt a tolerar les diferències intergeneracionals i a extreure'n la part més positiva.

És molt destacable, des del punt de vista dels adults, la sorpresa que els representa que els joves els ensenyin i els ajudin a poder entrar en el món de les TIC. Pot arribar a ser un món completament desconegut per a les persones grans i, de la mà dels joves, hi poden accedir. Realment, sense el domini mínim de les TIC, se senten fora de molts contextos, converses i del moment present.

Per tant, és un voluntariat juvenil que pels adults és molt profitós, ja que aprenen doblement: d'una banda, sobre les noves tecnologies, i de l'altra, veuen i poden estar en contacte amb joves del seu mateix territori.

Ricard Vicente

Director del Club d'Esplai Pubilla Cases - Can Vidalet

5.10. El Servei Educatiu de l'Hospitalet de Llobregat com a impulsor i difusor de l'aprenentatge servei (ApS) i el servei comunitari a la ciutat

El Servei Educatiu, com un element més d'aquesta xarxa potent que es va començar a teixir i a construir de manera comuna sota l'aixopluc del Pla Educatiu d'Entorn.

La ciutat de l'Hospitalet de Llobregat és, segurament, una de les ciutats a nivell de tot Catalunya, però també de l'Estat espanyol, que té un nivell alt d'implementació i tradició quant a nombre, riquesa i pluralitat d'experiències ApS, tant als centres de primària i secundària com a les escoles d'adults, que van començar de forma molt embrionària i pilot al voltant dels anys 2007 i 2008. A les beceroles de tota aquesta sensibilització i consegüent implantació a tota la ciutat, van jugar-hi un paper molt important la bona acollida dels docents, del personal tècnic de l'Ajuntament i de les entitats, que van aconseguir que els protagonistes d'aquest procés d'aprenentatge, tot l'alumnat d'aquests centres educatius, volguessin continuar amb els tasts d'aquella nova metodologia que molt sovint començaven amb experiències puntuals d'un dia (per exemple, posem per cas, una lectura en veu alta d'uns alumnes el dia de Sant Jordi en un centre de gent gran que, després del bon resultat d'aquest diàleg intergeneracional, els portava a seguir-ho fent els anys següents amb l'aportació d'un acompanyament musical i a fer-ho extensiu a Nadal i a d'altres centres de dia, a persones amb minusvalideses físiques o psíquiques o amb problemes de baixa mobilitat). L'èxit d'aquest procés de sensibilització i expansió de la metodologia ApS a l'Hospitalet va començar, per tant, fa vora de set o vuit anys, més o menys des d'una xarxa incipient i fortament interrelacionada de l'Ajuntament, les entitats, però amb el suport del Servei Educatiu per a la difusió, divulgació i formació tant del personal i de les tècniques del consistori o representants de diverses entitats, com dels docents de primària, secundària i escoles d'adults.

Així, doncs, el Servei Educatiu esdevé un element més d'aquesta xarxa potent que es va començar a teixir i a construir de manera comuna sota l'aixopluc del Pla Educatiu d'Entorn amb dos grans objectius: el primer, sensibilitzar, divulgar i informar d'aquesta

Una reunió del grup territorial de l'ApS de l'Hospitalet de Llobregat

metodologia innovadora totes les parts implicades, i això permetia que l'alumnat fes un aprenentatge significatiu, és a dir, que desenvolupés les capacitats i habilitats de totes les competències mentre feia algun servei a la comunitat de l'entorn més immediat en un espai i/o horari extraescolar, o no (gent gran de residències, persones dels centres de dia, persones amb algun tipus de minusvalideses, companys d'altres nivells educatius o d'altres centres, intervenció en accions d'espais i paisatges —la llera o el delta del Llobregat— propers al centre, etc.). Una metodologia que lliga un àmbit formal, el currículum acadèmic (que pot i s'ha de reflectir en els resultats), però en un nou escenari menys formal o extraescolar del servei a les persones de la nostra comunitat, de manera que l'alumnat aprèn defugint les classes magistrals amb el benestar de sentir-se útil ajudant els altres o compartint el seu temps. Nogensmenys, cal esmentar la difusió per part del SE, a partir de diferents plataformes d'Internet com el correu electrònic, la web del Servei Educatiu, els blocs, etc., per exemple, de les Jornades ApS de l'Hospitalet de Llobregat que el novembre d'aquest curs 2014/15 arribaran a la V edició a partir dels auspicis i propostes de la comissió permanent ApS (amb la col·laboració imprescindible d'una de les *alma mater*, Roser Batlle).¹ Aquestes jornades han estat pioneres a

¹ Consulteu el seu bloc ple d'informacions molt interessants sobre l'ApS a l'Hospitalet i arreu del món. <http://roserbatlle.net/>

nivell de Catalunya i han permès mostrar les pràctiques més comunes o trencadores mentre es fomentava el diàleg i la reflexió sobre aquest procés de canvi metodològic.

El segon objectiu es basa a formar tots les persones agents de l'ApS, siguin de l'àmbit de la docència, de les entitats o de les funcions públiques de l'Ajuntament. Els dos objectius eren, són i seran fonamentals per poder donar a conèixer com desenvolupar aquesta metodologia, que en molts casos es duia a terme en molts centres de manera més o menys conscient, lligada als principis de l'ApS —vegeu *10 Passos de com fer ApS en els centres educatius*,² de Josep Maria Puig Rovira—, però que pretén lligar les diferents experiències reeixides i valorades molt positivament per les parts implicades amb el corpus teòric i amb el modelatge d'altres països (l'Argentina, Xile, Holanda o els EUA per posar alguns exemples) i experiències que podien servir de pauta per començar a implementar en centres que hi estiguessin interessats com podrien ser el banc de sang, el banc d'aliments, etc.). Ara bé, de tots els integrants d'un Servei Educatiu que abracen el personal de l'EAP, el CRP, l'ELIC i el CREDA, segurament, s'ha focalitzat més el cas de l'Hospitalet en l'equip LIC i en el Centre de Recursos Pedagògics, sense menystenir les aportacions valuoses dels altres dos equips. A partir d'aquest 2014, a l'espera de la publicació del decret, comença una nova etapa proposada des del Departament d'Ensenyament de fer obligatòria aquesta metodologia ApS a tots els centres públics, privats i concertats de tot Catalunya, principalment a 3r i 4t d'ESO, amb un mínim de 10h de servei a la comunitat que s'ha anomenat Servei Comunitari i que té un termini de cinc anys per poder-se dur a terme i implementar-se amb tot l'alumnat.

Ara com ara, la metodologia de l'ApS és una garantia, d'una banda, per a la continuïtat de l'èxit dels Plans Educatius d'Entorn que van començar dins el Pla LIC (Llengua, Interculturalitat i Cohesió social) de l'any 2004/2005 i que, amb el pas del temps, s'ha anat adaptant i readaptant a les noves circumstàncies economicopolítiques provocades per la forta crisi econòmica. D'altra banda, els diferents estu-

² *10 passos de com fer ApS en els centres educatius*. Josep Maria Puig Rovira de la UB http://www.aprenentatgeservei.org/intra/aps/documents/aps_centres_educatius_3.pdf

162) APRENETATGE SERVEI A L'HOSPITALET. ENS FA CRÉIXER

dis dels quals disposem sobre el grau de satisfacció de l'ApS a la ciutat coordinat per Pilar Folgueiras Bartomeu³ de la UB ratifica allò que de fa temps se sospita entre totes les persones implicades tant sobre el benestar personal i emocional que comporta l'ApS a banda de la millora de l'actitud i la motivació que incrementa la qualitat de l'aprenentatge de tot l'alumnat. El Servei Educatiu va centrar-se pels volts dels finals del primer decenni del segle XXI, a oferir tot de formació (en total sis cursos o seminaris) a tots els agents de la xarxa a partir del febrer del 2009 amb un primer curs intitulat Introducció a l'aprenentatge servei, que va començar a definir i a crear unes expectatives d'aquesta metodologia amb exemples d'experiències aplicades al barri de la Florida amb exemples de l'escola Pau Vila o l'institut Eduard Fontserè per citar-ne algun. De manera complementària, es va desenvolupar un "Seminari de treball i aprenentatge en xarxa" com a garantia d'aquesta nova manera de treballar a tres i a quatre bandes per crear una xarxa potent de ciutat, però també a nivell de territori. L'èxit de la convocatòria d'aquestes propostes va fer que el 20 de gener de 2010 es comencés un altre curs "Aprenentatge i Servei en el marc del PEE". El nombre de demanda de persones inscrites en els cursos anteriors va portar el febrer del 2011 a oferir Aprofundiment metodològic de l'aprenentatge servei per culminar el febrer de 2012 amb el Seminari d'aprenentatge servei. Tots aquests cursos, tallers o seminaris d'unes 15 hores venien a reforçar a nivell teoricopràctic totes aquelles experiències que creixien des de baix, des de l'experiència contrastada, de la t petita⁴ com l'anomena la Pràctica Reflexiva impulsada per Olga Esteve i Zinka Carandell, cap a dalt, la T gran, a partir del benestar i de la satisfacció dels tastets ApS i de les experiències més que contrastades ApS de la ciutat.

Però a partir d'una decisió ferma quant a l'ApS des dels serveis centrals del Departament d'Ensenyament amb l'ajuda d'una subvenció europea, es va passar a pilotar a cent instituts de tot Cata-

³ *Projecte d'estudi sobre l'avaluació (grau de satisfacció i xarxa territorial) dels projectes d'avaluació d'aprenentatge-servei* http://www.ub.edu/aps/docs/IN-FORME_APS_definitiu_1001112.pdf

⁴ Concepte de la pràctica reflexiva que proposa a grans trets contrastar l'experiència pedagògica (t petita) amb tota la teoria (T gran). Per a més informació, http://ateneu.xtec.cat/wikiform/wikiexport/materials/practica_reflexiva/index

lunya, a 3r però sobretot a 4t d'ESO, l'ApS que es va començar a anomenar Servei Comunitari. Aquesta decisió de formació, un estat embrionari del Servei Comunitari presentat per la consellera d'Educació, Irene Rigau, el passat juliol de 2014, va dur-se a terme en el transcurs del curs "Servei comunitari per a l'alumnat de secundària" el mes de febrer de 2013. La finalitat última d'aquest Servei Comunitari és la següent: "Garantir que els estudiants, al llarg de la seva trajectòria escolar, experimentin i protagonitzin accions de compromís cívic, aprenguin en l'exercici actiu de la ciutadania, i posin en joc els seus coneixements i capacitats al servei de la comunitat."⁵ Així, el Departament, imitant models dels EUA o d'Holanda, obligarà que tots els adolescents de tot Catalunya hagin viscut una experiència de servei a la comunitat a partir de la metodologia ApS com la fórmula més adient encara que no l'única. A més a més, des del mateix apartat de la pestanya del web XTEC, Comunitat educativa i dins Servei comunitari se'ns diu: "S'aconsejla una dedicació aproximada de 20 hores al desenvolupament del Servei Comunitari, que inclogui **un mínim de 10 hores de servei actiu a la comunitat**."⁶ Així, cal fer un servei a la comunitat durant unes deu hores, però sense oblidar en cap cas que la programació curricular pot anar lligada a una àrea o competència com la social o ciutadana però alhora de manera transversal a més d'una àrea lingüística, o no, i/o a dues o més competències.

Posem per cas, l'alumnat de secundària, per exemple, de l'institut Torras i Bages engega una campanya de sensibilització al barri per a l'ús de la bicicleta⁷ com a transport respectuós amb el medi ambient, de la reparació de bicis de les famílies del centre o del barri, o recuperades via l'ajuntament de les que han estat abandonades o s'han hagut de retirar de la via pública per diverses raons, la interacció amb persones amb disminució psíquica d'altres barris de la ciutat que també formen part del projecte, la visita al riu, etcètera, comporta treballar tot de coneixements de tecnologia, matemàtiques, física, biologia o llengües... per exposar de manera oral

⁵ Citació textual extreta del web de l'xtec. <http://www.xtec.cat/web/comunitat/serveicomunitari/objectius>

⁶ <http://www.xtec.cat/web/comunitat/serveicomunitari/pmf>

⁷ *Ho fem en bici* <https://enbicicleta.jux.com/instituttorrasibages/>

a les famílies i als veïns els objectius i propòsits per formar part del projecte o, senzillament, per mostrar-ne els resultats. Sigui com vulgui, l'èxit de la metodologia ApS ha estat fonamentat en el fet que ha vingut i ve avalat de baix a dalt, que han estat mestres i alumnes que, animats pels resultats, han volgut continuar participant-hi ja sigui en projectes de lectura, en projectes d'ajudar alumnes menors, a residències de gent gran, de l'impuls de les bicicletes, de la netja de la llera del riu o de la desembocadura del Llobregat.

A tall de conclusió, una proposta de futur i un desig. Com a proposta de futur del Servei Educatiu quant a l'ApS ha d'anar a buscar que la difusió i formació vagi més enllà dels límits difusos i difosos de la nostra ciutat de l'àrea metropolitana per entrar en programes a nivell de tot Catalunya –creant xarxa amb altres ciutats amb un fort desenvolupament de la metodologia ApS com Sabadell, Mataró o Terrassa–; però també a nivell estatal, com el programa ARCE *Dos mares*,⁸ en el qual es va participar⁹ amb d'altres comunitats de l'Estat espanyol de Santander, País Basc i País Valencià, com de la RECE¹⁰ i la *Red española de Aprendizaje y Servicio*;¹¹ però també dins de projectes europeus dins l'Erasmus Plus en totes les diverses modalitats, entre molts d'altres, per treballar amb altres països que fa anys que hi treballen i, per tant, tenen un bagatge per mostrar-nos o països als quals se'ls pot mostrar les nostres experiències. I com a desig, el Servei Educatiu ha de voler ampliar i transformar la seva xarxa ApS local o ultralocal a una d'abast més universal.

Artur Vidal i Sapé

Assessor LIC de la ciutat de l'Hospitalet de Llobregat

⁸ <http://www.dosmares-aps.es/index.php/es/>

⁹ Si hi esteu interessats, trobareu més informació en un altre article d'aquest llibre.
<http://roserbatlle.net/aprendizaje-servicio/iniciativas-en-espana/otras-redes-es-tatales/>

¹⁰ <http://www.aprendizajeservicio.net/quienessomos.html>

¹¹ <http://www.oapee.es/oapee/inicio/ErasmusPlus.html>

5.11. El Pla Educatiu d'Entorn i l'aprenentatge servei

Fer més significatiu l'aprenentatge i que els joves participin en el seu entorn més proper per transformar-lo.

El Pla Educatiu d'Entorn és un projecte de coresponsabilitat educativa entre dues administracions: la Generalitat i l'Ajuntament, per aconseguir l'èxit educatiu de tot l'alumnat. Aquest projecte parteix de la premissa que l'escola és una institució molt potent, però no és omnipotent i per això es fa necessari crear uns projectes comuns i complementaris entre les diferents entitats, serveis, equipaments, centres educatius i la família, a partir d'uns objectius compartits i una actitud basada en el compromís, la participació, el treball i l'aprenentatge en xarxa.

La metodologia d'aprenentatge i servei encaixa de ple amb aquest plantejament i filosofia del Pla Educatiu d'Entorn i és per això que a l'Hospitalet aquests dos projectes van de la mà, ja que ajuda a fer que els centres educatius s'obrin a les entitats més properes i a l'inrevés, per tal de fer més significatiu l'aprenentatge i que els joves participin en el seu entorn més proper per transformar-lo.

A l'hora de proposar els projectes d'aprenentatge i servei als centres educatius i a les entitats, resulta molt fàcil si responen a una necessitat real dels joves, del barri o de la ciutat i genera en els participants una motivació per formar-ne part i una curiositat per

166) APRENTATGE SERVEI A L'HOSPITALET. ENS FA CRÉIXER

aprendre el que implica molt forta. De seguida afloren les potencialitats individuals que, en unir-se en un projecte comú, multipliquen els beneficis que en sortirien per separat. Fruit d'això, millora substancialment el clima en el grup, les relacions canvien, etc. Això motiva i incentiva molt el professorat i els educadors, i cada vegada són més els que creuen en aquesta manera de treballar, la van incorporant en el seu saber fer i comparteixen la seva experiència amb altres per tal que s'animin a provar-ho.

María José Pérez

Coordinadora territorial del Pla Educatiu d'Entorn

5.12. L'aprenentatge servei i l'autonomia pedagògica dels centres

La metodologia d'aprenentatge servei dins el currículum dels centres educatius és un bon exemple de l'exercici d'aquesta autonomia pedagògica, que ahora enforteix la xarxa comunitària.

L'autonomia pedagògica dels centres per desenvolupar i completar el currículum en el marc de la seva programació docent ha estat un element definidor del model d'escola catalana, que hem anat configurant d'acord amb la tradició pedagògica del nostre país.

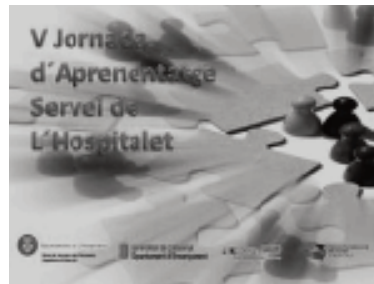
La Llei orgànica d'ordenació general del sistema educatiu (LOGSE) va reconèixer per primer cop als centres l'autonomia pedagògica. La Llei d'educació de Catalunya (LEC) aprofundeix en aquest objectiu amb el propòsit de flexibilitzar el sistema, cosa que implica l'acceptació de la diversitat de centres i el rebuig de la uniformitat com a valor del sistema educatiu.

És en aquest marc que els centres promouen formes organitzatives pròpies que afavoreixen el desenvolupament de les competències i realitzen activitats interdisciplinàries com a elements integrants del treball que s'ha de dur a terme per a l'aprenentatge de les diferents àrees curriculars.

La metodologia d'aprenentatge servei dins el currículum dels centres educatius és un bon exemple de l'exercici d'aquesta autonomia pedagògica, que ahora enforteix la xarxa comunitària. A l'Hospitalet de Llobregat determinats centres, des de fa anys, han incorporat aquesta metodologia en el seu desplegament curricular amb l'objectiu d'educar en valors, afavorir el clima de convivència i promoure el compromís cívic. És una metodologia, a més, que encaixa de ple amb els objectius del Pla educatiu d'entorn (PEE) que es desenvolupa en diversos barris de la ciutat.

El curs 2007-2008 l'institut Bisbe Berenguer va participar, promogut pel Departament d'Ensenyament, en un grup d'anàlisi del currículum de Ciutadania amb l'ApS. Ahora, l'institut Eduard Fontserè, assessors LIC (llengua i cohesió social), tècnics de l'Ajuntament de l'Hos-

168) APRENTATGE SERVEI A L'HOSPITALET. ENS FA CRÉIXER

pitalet, tècnics del Pla educatiu d'entorn i membres de l'Esplai La Florida participaven en un segon grup d'anàlisi de la vinculació de l'ApS amb els plans educatius d'entorn.

Molts centres educatius de la ciutat de l'Hospitalet, públics i privats concertats, han anat desenvolupant durant aquests anys projectes amb la col·laboració de l'Ajuntament, del Centre Promotor d'Aprenentatge Servei i del Departament d'Ensenyament. Un exemple d'aquesta col·laboració és la Jornada anual que se celebra per donar a conèixer els projectes d'ApS de la ciutat i afavorir l'intercanvi d'experiències, amb el corresponent reconeixement del Pla de Formació del Departament d'Ensenyament.

Quan es fa el seguiment del contingut d'aquestes jornades i dels diversos projectes que es desenvolupen a la ciutat, s'ha de destacar el gran esforç dels centres per elaborar els projectes d'ApS i articular-los tenint en compte que el nucli central és l'alumnat i el treball curricular que es duu a terme, i que incideix en l'assoliment de la competència social i ciutadana.

En aquest marc el Departament d'Ensenyament impulsa a partir del curs 2014-2015 el servei comunitari per a l'alumnat d'educació secundària obligatòria amb la finalitat que els estudiants experimentin i protagonitzin accions de compromís cívic. La metodologia d'aprenentatge servei esdevé la més adient per dur a terme el Servei Comunitari. Com no podria ser d'una altra manera, atesa l'experiència la ciutat de l'Hospitalet de Llobregat en aquesta metodologia, determinats centres de la ciutat han participat en el procés de pilotatge del Servei Comunitari.

Què en pensen de l'aprenentatge servei? (**169**

La implicació i el treball coordinat dels diversos agents territorials en el desenvolupament de l'aprenentatge servei fa que tots plegats puguem estar satisfets del compromís i de la dinàmica que hem assolit: centres educatius (professorat i alumnat), professionals dels Serveis Educatius, tècnics del Pla Educatiu d'Entorn, entitats culturals i socials, Ajuntament i Departament d'Ensenyament.

Jordi Roca i Armengol

Inspector d'Educació

Inspector coordinador de l'Hospitalet de Llobregat

5.13. Valoració general de les ApS dins de la programació del centre

La integració passa per participar en la comunitat i per fer-nos visibles en diferents entorns.

APOSS (Associació Promotora d'Ocupació i Serveis Socials) és una associació que té com a finalitat la integració i promoció personal, laboral i social del disminuït psíquic adult, col·laborant d'aquesta manera en una millora de la seva qualitat de vida tenint sempre en compte el seu entorn.

La intervenció en si és l'atenció al disminuït psíquic, que es dona a través de diferents serveis, i un d'ells és el centre ocupacional: Servei de Teràpia Ocupacional i Servei Ocupacional d'Inserció.

STO Bellvitge (Servei de Teràpia Ocupacional): Servei destinat a persones amb un grau de disminució igual o superior al 65% i que no tenen capacitat productiva suficient per cobrir una plaça de CET (Centre Especial de Treball), i que té per objecte facilitar una atenció diürna de tipus rehabilitador integral, els serveis d'ajustament personal i social i d'ocupació terapèutica, a fi que puguin assolir la màxima integració social. Actualment atenem 56 usuaris.

SOI Bellvitge (Servei Ocupacional d'Inserció): Adreçat a potenciar i conservar les capacitats laborals per tal que l'usuari d'aquest servei estigui en disposició d'integrar-se a l'activitat laboral en un futur, mitjançant unes activitats d'ajustament personal-social i unes activitats prelaborals. Actualment atenem 7 usuaris.

El Centre Ocupacional Bellvitge realitza un programa anual d'activitats per desenvolupar al llarg de l'any. Aquesta programació intenta donar resposta a les necessitats que presenten els usuaris tant de caire d'autonomia personal i social com d'hàbits laborals i habilitats manipulatives.

Exemple d'activitats de l'àrea d'autonomia són: taller de relaxació, taller d'informàtica, sortides culturals, activitat esportiva, etc. Exemple d'activitats de l'àrea d'ocupació terapèutica seria la manipulació

172) APRENTATGE SERVEI A L'HOSPITALET. ENS FA CRÉIXER

de material escolar (plastilines, pintures, tèmperes...) i de peces d'automòbil (empaquetar peces de recanvi).

Cada any es confecciona i revisa la programació d'activitats en funció dels programes individuals de rehabilitació dels atesos, intentant augmentar el ventall de recursos i alternatives a les activitats habituals.

En aquesta línia de millora contínua, i tenint en compte els nostres objectius tant generals del centre com específics de la programació anual, sempre hem plantejat projectes que impliquessin la integració de la persona amb discapacitat. I la integració passa per participar en la comunitat i per fer-nos visibles en diferents entorns.

Per això, sempre hem intentat fer projectes fora de les nostres dependències, oberts i compartits amb altres entitats i col·lectius. Ja fa molts anys que fem tallers a l'espai de l'Aula de Cultura de Bellvitge, posem una parada de llibres per la Diada de Sant Jordi, hem col·laborat amb associacions com Kampi Ki Pugui, anem a exposicions de la ciutat, etc.

I més concretament, vam plantejar projectes en relació en algunes de les activitats/tallers que portàvem a terme. Així van sorgir, entre d'altres, els projectes següents: suport a les biblioteques; hort terapèutic; jardineria; anar en bicicleta; participar en les activitats pedagògiques de l'àmbit artístic.

Aquests projectes s'han convertit en el temps en diferents ApS. Respectivament: Jo també vaig a la biblioteca; Hort terapèutic a l'Hospitalet; Els pagesos de Bellvitge; Ho fem en bici? Pedalem junts; Les exposicions amb guies.

A nivell d'objectius, aquests ApS ens permeten treballar objectius de la nostra missió i de la nostra programació, que són els següents:

- Fomentar i afavorir la integració de la persona amb discapacitat.
- Augmentar la seva presència en entorns normalitzats.
- Estimular la interrelació amb la comunitat.
- Sensibilitzar la població sobre el col·lectiu.
- Fer palès a la comunitat les capacitats i possibilitats de les persones amb discapacitat.
- Participar en projectes de la ciutat.
- Conèixer els recursos de la comunitat.
- Fer ús dels recursos de la comunitat.
- Fer ús normalitzat dels espais públics.
- Sentir-se útils.
- Augmentar l'autoestima.
- Potenciar la comunicació i l'expressió verbal i escrita.
- Fomentar la cooperació i la col·laboració.
- Augmentar la relació interpersonal.
- Millorar l'autonomia, l'autosuficiència i l'autogestió.
- Desenvolupar capacitats de planificació, resolució de problemes i prevenció de conseqüències.
- Aprendre a treballar en equip.
- Fomentar la relació amb altres col·lectius.
- Treballar les habilitats socials.
- Potenciar la iniciativa i la responsabilitat.
- Incidir en els hàbits de desplaçament.
- Contribuir en l'autonomia personal (higiene personal, cura de la imatge).
- Fomentar hàbits de treball (puntualitat, cura del material).
- Treballar fora de l'entitat.
- Treballar amb altres professionals.
- Contribuir a oferir un bon servei.

174) APRENTATGE SERVEI A L'HOSPITALET. ENS FA CRÉIXER

- Desenvolupar noves habilitats manipulatives.
- Incrementar les feines que s'han de realitzar.
- Fer nous aprenentatges i utilitzar noves tècniques.
- Augmentar discriminacions bàsiques (colors, mides...).
- Descobrir nous hobbies i interessos.
- Incidir en l'educació mediambiental.
- Treballar a l'aire lliure.
- Conèixer feines agrícoles.
- Treballar aspectes bàsics de jardineria i horticultura.
- Conèixer i utilitzar eines bàsiques.

En definitiva que se sentin més integrats a la societat i, més concretament, al barri de Bellvitge, i de l'Hospitalet.

Tots aquests objectius s'estan treballant mitjançant les experiències de les ApS. Les diferents avaluacions dels diversos projectes portats a terme són totalment positives tant en la pràctica en si com en l'assoliment d'aquests objectius.

Per tant, únicament podem concloure que participar en les ApS és una eina molt potent, enriquidora i profundament atractiva per als nostres usuaris participants, i que contribueix a la finalitat del nostre centre, i estem segurs a la de tots els centres i entitats que hi participen.

Carmen Camacho

Directora tècnica del Centre Ocupacional dels Tallers Bellvitge

5.14. Avaluar els projectes d'Aprenentatge-Servei

*Cal que canviem la manera de percebre l'avaluació,
un canvi de paradigma de tots els que formem part
de la comunitat educativa tant dels professors,
dels mateixos alumnes com dels pares.*

Al col·legi Pare Enric d'Ossó alguns professors vam optar per treballar la **metodologia** de l'**aprenentatge servei** com una **metodologia** que treballa de manera **competencial**. Vam passar per algunes sessions de formació, que van estar valorades com a molt interessants pels professors participants. En arribar a l'escola vam compartir la formació amb el claustre i vam iniciar alguna experiència d'ApS: Campanya de Donació de Sang i Juguem amb els Avis.

No va ser fàcil el primer curs, ni ho és encara. És difícil el dia a dia, preparació de classes, final d'avaluació, complir amb el programa, posar notes,... etc. De tal manera que són moltes les reunions en les quals hem de donar respostes, que no tenim, a preguntes com:

Això està molt bé, però és una cosa més... I com s'adapta al currículum...? Serveix com activitat, però com es pot introduir per treballar amb tots els alumnes a la classe...? Ha de ser voluntari o obligatori...? Des de quines matèries...? I com s'avalua?

La metodologia dels ApS és una manera de **fer competents** als nostres alumnes i fer-los gaudir del que aprenen, a partir d'un **aprenentatge significatiu**, en el qual el professor ha de fer aquest canvi de rol que ens està demanant aquesta societat que viu un procés de continua transformació: "...la importància creixent que assumirà la funció d'aprendre a aprendre en l'educació del futur, es basen en dues de les característiques més importants de la societat moderna: la velocitat significativa que ha adquirit la producció de coneixements i la possibilitat d'accedir a un volum d'informació enorme" (Tedesco, 2003)

El que hem de fer és començar a caminar i experimentar sense por i, a poc a poc, anirem donant respostes i aprenent tots de tots.

És el que estem fent al nostre centre, experimentar, reflexionar i provar, no podem fer una altra cosa que compartir el que fem.

Els dos temes que ens ocupen (o preocupen) més són, per una banda, demostrar-nos a nosaltres mateixos que aquesta metodologia és **una manera de treballar les competències bàsiques a l'ESO** i que, per la qual cosa, **s'adapta al currículum**. I per l'altra, com **avaluar** aquests aprenentatges de manera que tinguin incidència en les qualificacions.

La introducció del concepte de competència en l'ensenyament obligatori és una oportunitat per propiciar alguns canvis en la millora de l'educació. Treballar per competències comporta incidències transcendents en l'educació.

Portem uns quants anys en el nostre centre utilitzant la metodologia dels ApS per a treballar competencialment amb els alumnes de Secundària Obligatoria. Demostrar que la metodologia dels ApS és una metodologia que facilita el treball per competències és molt fàcil. Només cal reflexionar una mica i anar a les fonts.

Ens fixarem en **dues idees clau** de les onze que presenten en el seu llibre Zabala i Arnau (2007): la primera, fa referència al currículum i, la segona, fa referència a l'àmbit que han d'incloure les competències escolars.

La manera tradicional d'organitzar els continguts curriculars separant-los en compartiments de matèries ha generat la creença que tota incorporació de nous continguts ha de passar forçosament per introduir una nova matèria o assignatura, però no és aquesta la qüestió, es tracta de revisar el paper que tenen les diferents àrees, els continguts i especialment la manera de treballar-los.

La primera idea clau fa referència al **currículum basat en competències** comporta la formació d'uns aprenentatges que tenen com a tret fonamental que han de ser aplicats en contextos concrets. El que és essencial de les competències és el seu **caràcter funcional** davant de qualsevol situació nova o des-

coneguda. Gardner, en la seva teoria de les intel·ligències múltiples, senyala que en general les intel·ligències funcionen juntes i de manera complexa, cap intel·ligència existeix per si mateixa a la vida real. Les separem del context amb l'únic propòsit d'estudiar-les.

Segons Zabala i Arnau els aprenentatges procedimentals i actitudinals exigeixen un procés llarg en el temps i han d'estar immersos en el **màxim nombre possible de matèries**.

Per tant, en aquest sentit podem afirmar que l'ApS és una metodologia de treball que permet exercir de manera competencial, continguts conceptuals, procedimentals i actitudinals en una mateixa experiència o activitat. No hem d'oblidar que els ApS tenen les seves bases sobre les teories de J.Dewey, que afirma que el coneixement es genera a partir de la transformació que provoca l'experiència, l'acció concreta i en un context concret.

La segona idea clau fa referència a l'**àmbit** que ha d'abastar el treball per competències. És primordial que ens aturem i, ni que sigui molt breument, fem un recordatori de quins són els reptes a nivell mundial respecte a l'educació. L'article 26.2 de la Declaració dels Drets Humans, adoptada i proclamada per l'Assemblea General de les Nacions Unides, declara que: "L'educació ha de contribuir al desenvolupament de la personalitat humana i de les llibertats fonamentals". Això comporta que les competències escolars han d'ajudar al **desenvolupament de l'ésser humà en tots els àmbits de la vida**. En l'àmbit social, per poder participar activament en la transformació de la societat; en l'àmbit interpersonal, amb l'objectiu de viure junts, relacionar-se positivament fomentant el compromís amb la justícia i la solidaritat; en l'àmbit personal, per poder aconseguir la pròpia autonomia; i, per últim, en l'àmbit professional, ja que l'individu ha de ser competent per exercir una feina professional adequada a les seves capacitats.

La metodologia de l'Aprenentatge i Servei prepara als alumnes en aquets àmbits, els hi proporciona uns aprenentatges que estan aplicats a un context concret, uns aprenentatges que són significatius i que es generen a partir de l'experiència i l'acció concreta.

178) APRENENTATGE SERVEI A L'HOSPITALET. ENS FA CRÉIXER

El quadre de la fig.1 el vam dissenyar per determinar en quin grau cada ApS desenvolupava cadascuna de les Competències Bàsiques. Cada professor, en funció de les activitats preparades, omplia el quadre valorant de l'1 al 5 cada competència treballada des de l'ApS.

El quadre de la fig.2 mesura en quin grau s'aconsegueixen els diferents objectius d'etapa a partir de cada ApS. Les valoracions estan en funció de les activitats programades en cada ApS. Hem vist que això va canviant en funció dels continguts i activitats dissenyades.

COMPETÈNCIES BÀSIQUES TREBALLADES (ESO)	1				2				3				4				5			
	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4
1. Competència en comunicació lingüística																				
2. Competència artística i cultural																				
3. Tractament de la informació i competència digital																				
4. Competència matemàtica																				
5. Competència d'aprenentatge a aprendre																				
6. Competència d'autonomia i iniciativa personal																				
7. Competència en el coneixement i la interacció amb el món físic																				
8. Competència social i ciutadana																				

Fig. 1

Objectiu general d'Etapa	Domini de Ciències	Iniciativa i Generativitat
a. Assumir amb responsabilitat els seus deures i exercir els seus drets respecte als altres, entenent el valor del diàleg, de la cooperació, de la solidaritat i del respecte als drets humans com a valors bàsics per a una ciutadania democràtica.	5	6
b. Desenvolupar i consolidar hàbits d'esforç, d'estudi, de treball individual i cooperatiu i de dilucidar en què té més interès i per a què aprendre el cap i per aconseguir les responsabilitats pròpies en l'èxit.	5	4
c...		

Fig. 2

Com pot incidir aquesta manera de treballar a l'avaluació dels alumnes? Aquesta és una pregunta que ens fem a l'escola i que, en general, ens condiciona a l'hora de posar en pràctica els ApS.

Abans de respondre hem de saber si partim tots del mateix concepte d'avaluació, perquè si no, potser que parlem i parlem i no arribem a cap acord. No podem pensar i dissenyar activitats competencials i avaluar sense **canviar el concepte** i la visió que tenim **d'avaluació**. Si ho continuem fent com fins ara aquesta metodologia perd el sentit, es converteix en una cosa més a fer a l'escola, però no s'aprofita l'oportunitat d'aprendre de manera diferent i engrescadora pels nostres alumnes. *"L'èxit d'una metodologia es fonamenta no tant en la manera de com es donen els coneixements, sinó en l'avaluació, entesa com un conjunt d'activitats que possibiliten identificar els errors, comprendre les causes i prendre decisions per superar-les"*.(Perrenoud,1993).

No ens resultaria tan difícil parlar d'avaluació, si fóssim conscients que estem avaluant sempre. El que ens comporta més dificultat és transformar les observacions i les valoracions en nombres que siguin compatibles amb els expedients acadèmics dels nostres alumnes. Aquest sistema numèric i purament acreditatiu és el model d'avaluació que ens ha acompanyat durant molt anys, per diferents motius, primer perquè és el mateix sistema que el demana, i a més a més, perquè fer de l'avaluació una activitat per aprendre, com una eina de detecció d'errors i de millora continua és molt més complicat. Cal que canviem la manera de percebre l'avaluació, un canvi de paradigma de tots els que formem part de la comunitat educativa tant dels professors, dels mateixos alumnes com dels pares. Vull incidir en aquesta idea de canvi de paradigma dels alumnes i dels pares, canvi que ha de provocar el professor i la mateixa escola fomentant la importància de l'aprenentatge per l'aprenentatge i no per la superació d'una prova.

Per tant, hem de ser molt coherents si diem que és important l'avaluació formadora, després no podem avaluar als alumnes únicament amb la mitjana d'un seguit d'activitats o exàmens. A l'escola ens hem trobat amb alumnes amb molt bones qualificacions que no es prenen seriosament els ApS perquè no formen part del seu expedient acadèmic.

Els canvis en la pràctica docent requereixen un tipus d'avaluació que tingui molt present el procés d'aprenentatge. Neus Sanmarti, en el seu llibre *Avaluar per Aprendre*, presenta l'avaluació com un procés en el qual es poden identificar tres parts: la recollida d'informació, l'anàlisi d'aquesta informació i, molt important, la part final de presa de decisió d'acord amb el judici emès. En funció de la finalitat d'aquestes decisions podem parlar d'avaluació sumativa o d'avaluació formativa. Aquesta està orientada a regular el procés d'ensenyament com el d'aprenentatge. Quan en l'avaluació és el propi alumne qui s'avalua i corregeix els seus propis errors podem dir que ens situem davant de l'**avaluació formadora**. És quan l'avaluació és útil com **activitat per aprendre a regular com aprenem**.

A l'escola Pare Enric d'Ossó hem organitzat una formació per a tot el claustre de Secundària amb l'objectiu de repensar l'avaluació per aconseguir fer el canvi cap a una manera d'avaluar que sigui més competencial. Hem començat aplicant aquests nous coneixements a l'avaluació dels ApS.

Avaluar els ApS és una feina molt complexa perquè aquesta metodologia abasteix molts aspectes del currículum: conceptuals, donat que els alumnes augmenten els seus coneixements; procedimentals, perquè han de posar en pràctica el que han après i contextualitzar-lo; i de valors, que han d'aplicar a la realitat. Per nosaltres és important fer un procés de reflexió que permeti prendre consciència dels valors que estan presents en les accions que realitzen els alumnes i en els aprenentatges que adquireixen. Aquesta reflexió ha d'estar present a l'inici de l'activitat, durant el procés i en acabar-la. L'avaluació la faran les diferents persones que han participat en aquest Aprenentatge i Servei, els propis alumnes, el professor i les persones que han rebut el servei.

Davant d'una metodologia de treball diferent, també els instruments d'avaluació hauran de canviar. Al nostre centre anem dissenyant en funció del què i de quan volem avaluar.

Hi ha activitats, que es fan com a part del currículum, que tenen una qualificació dintre de la matèria en concret que s'està treballant. Per exemple:

La campanya de Donació de Sang està organitzada pels alumnes de 3r ESO des de la matèria de Ciutadania. Des d'aquesta matèria es coordina tota la qüestió organitzativa de la campanya i es valoren tots els aspectes més globals de participació, treball en grup i les reflexions que al llarg del procés ens permetin canviar o millorar algun aspecte de l'ApS. Els continguts propis de la matèria de Biologia els valora el professor corresponent a partir d'alguna activitat de classe. Des de la matèria de Llengües es treballa tota la part dels continguts més propis de comunicació, expressió oral i escrita (una carta demanant la col·laboració dels alumnes de 4t d'ESO, una carta informativa als pares, passos per fer una bona entrevista,...etc). Els instruments per poder avaluar aquests aspectes poden ser diferents, tanmateix, es recomana que estiguin d'acord amb tot el que hem exposat anteriorment respecte a l'avaluació. Es pot fer servir una rúbrica que estigui consensuada amb alumnes per valorar la part de comunicació i expressió oral.

Els alumnes de 4 d'ESO, des de la matèria de Visual i Plàstica i des d'Informàtica fan els cartells publicitaris de la campanya. D'aquesta manera aquesta part de la matèria de Visual i Plàstica es treballa com un ApS, amb els continguts específics de la matèria i el servei que faran a l'escola amb els flyers, logotips i cartells publicitaris que faran servir els alumnes de 3r per fer la campanya de difusió.

Gravació de les entrevistes realitzades pels alumnes a les persones que participen en la donació des de la matèria de Llengües.

Des de la matèria d'informàtica els alumnes van aprendre a confeccionar un bloc amb els diferents ApS del curs. Cada alumne havia de fer 4 entrades al bloc al llarg de la durada del servei. Podien explicar les seves sensacions, alguna anècdota que havien viscut, alguna cosa emocionant, etc.

Alguns models d'avaluacions que hem fet servir al nostre centre, tot i tenint en compte que empre s'han d'adaptar al moment concret i allò que es vol avaluar, i que poden servir d'exemple són els següents:

Model 1: Aquest és un model que va més dirigit a l'avaluació del servei.

Model 4: És important la reflexió que facin de cada aspecte que van treballant. Aquest és un altre model per detectar coses que no estan bé i coses que sí, es pot fer general o concretant algun aspecte que ens interessi. S'ha de tenir clar que no tots els models serveixen sempre i per totes les activitats. S'ha de fer un disseny de fitxa que s'adeqüi al moment, al nivell i al què vull valorar.

Lourdes Ruiz Guzmán
Directora Pedagògica de Secundària
Col·legi Pare Enric d'Ossó

5.15. L'aprenentatge servei: prioritat educativa a l'Hospitalet

*Cal impulsar l'ApS perquè millora l'aprenentatge dels joves,
perquè allò que es coneix, que s'aprèn a partir de
vivències personals s'interioritza per sempre.
Perquè per als nostres joves és un bany
d'empatia que els allunya de tòpics i prejudicis.*

Els governs locals són fonamentals per garantir els serveis públics bàsics de l'estat del benestar, especialment els serveis socials i l'educació. Malgrat les lleis que es puguin decretar i imposar, ni la ciutadania ni els regidors que ens neguem a ser únicament gestors de les retallades d'altres governs abandonarem aquests serveis que són garantia d'un futur amb cohesió social, convivència i cultura per a la ciutat.

Amb aquesta filosofia, amb aquesta voluntat d'implicació més enllà de les competències formals, amb aquesta mateixa determinació de defensar l'educació com el principal instrument per aconseguir la igualtat d'oportunitats i com a paraigua que ha de condicionar totes les polítiques d'una ciutat que es vulgui considerar una ciutat educadora, la regidoria d'Educació de l'Hospitalet ha definit tres prioritats en la seva acció dels darrers dos mandats municipals:

- potenciar **el paper de les famílies i de les AMPA** com a agents educatius clau en els centres i la seva necessària implicació en la defensa de la qualitat de l'educació pública
- blindar els diferents **programes de cohesió social** com els plans educatius d'entorn, la xarxa municipal d'escoles infantils 0-3, l'escola de música al servei de l'èxit escolar i de la democratització de l'accés als aprenentatges artístics, els programes de escola inclusiva i de segona oportunitat...
- **implicar els alumnes** i aconseguir el seu compromís social amb la seva ciutat com a mediadors, agents antirumors, cicerones (acollida de nous i noves al centre) o participants actius en alguns dels programes d'aprenentatge servei (ApS).

El context: la ciutat educadora de l'Hospitalet de Llobregat

Amb aquestes prioritats educatives, i amb les característiques d'una ciutat com l'Hospitalet, era fàcil que la proposta feta fa set anys pel Grup Promotor ApS de Catalunya demanant-nos que l'Hospitalet es convertís en una de les dues poblacions pilot en ApS, tingués una acollida entusiasta per part dels responsables municipals, dels centres educatius i de les entitats socials i educatives de la ciutat.

L'Hospitalet és una gran ciutat amb prop de 260.000 habitants, una ciutat acollidora de població arribada de la resta de l'Estat el segle passat i de tot el món en aquest segle XXI, té una xarxa educativa àmplia amb aproximadament 40.000 alumnes en un centenar de centres educatius, té un teixit associatiu actiu, especialment en educació en el lleure i en activitats educatives i esportives en general i té àmplies necessitats de treball comunitari per alleugerir les dificultats econòmiques i socials d'una part de la seva població, cada vegada més important a causa de la crisi-estafa que patim des de fa ja set anys.

L'Hospitalet va decidir sumar-se a la xarxa internacional de ciutats educadores fa 20 anys, el 1994, i que la seva filosofia impregnés la seva vida quotidiana. L'educació al llarg de la vida on en qualsevol moment podem educar i ser educats. L'educació present en tots els aspectes de la vida, a l'escola per descomptat, però també al carrer, a la plaça, al replà de la teva comunitat de veïns, a l'esport, al temps lliure, a les manifestacions culturals, als mercats...

L'educació com un treball en equip (es necessita tota la tribu) que només es pot fer en xarxa amb escoles obertes, permeables al seu entorn i interessades pel seu barri, per la seva ciutat i organitzacions socials i educatives que entren a l'escola i s'hi impliquen. L'educació com un procés de transformació personal i social que t'impacta i t'implica, que et fa prendre posició per uns valors determinats, per una societat justa, igualitària i cohesionada.

En aquest context i amb uns plans educatius d'entorn en marxa i un Projecte Educatiu de Ciutat fruit d'un procés participatiu, va encaixar perfectament el projecte d'impulsar l'aprenentatge servei que,

sis anys després, s'ha concretat en unes setanta experiències a l'Hospitalet. Un projecte que ha visibilitzat experiències de compromís social existents anteriorment, ha impulsat moltes noves experiències i ha sistematitzat una metodologia pedagògica i una xarxa de seguiment i d'avaluació per a totes.

Per què impulsar l'aprenentatge-servei des del municipi?

Benjamin Franklin va escriure una frase que fa un bon resum del perquè la nostra aposta per l'aprenentatge servei: "Diguem i ho oblidem, ensenya'm i ho recordo, involucra'm i ho aprenc". Aquesta frase ja ens explica les dues primeres raons per impulsar el ApS: una necessària innovació pedagògica per als docents i un, encara més necessari, aprenentatge significatiu per als alumnes. A aquestes raons podríem afegir-n'hi quatre més: les accions ApS transmeten valors als joves, als beneficiaris i als destinataris de l'acció, donen un servei a col·lectius socials i construeixen cohesió social, vinculen els centres educatius i els joves amb el seu entorn i els prestigia davant la societat i, molt important, a mig termini pot enfortir el teixit associatiu de la ciutat amb nous voluntaris i professionals, ciutadans implicats i participatius.

Aprofundim en aquestes sis raons:

- Cal impulsar l'ApS perquè **millora l'acció docent** propiciant una metodologia on el jove és el protagonista de l'acció i perquè impulsa el professor a aparcar la lliçó magistral per organitzar una part del currículum a través de la relació dels seus alumnes amb col·lectius concrets de la societat i amb el teixit associatiu que treballa amb aquests col·lectius.
- Cal impulsar l'ApS perquè **millora l'aprenentatge dels joves**, perquè allò que es coneix, que s'aprèn a partir de vivències personals s'interioritza per sempre. Perquè per als nostres joves és un bany d'empatia que els allunya de tòpics i prejudicis.
- Cal impulsar l'ApS perquè **transmet valors** de solidaritat, de justícia social, de compromís social altruista, de voluntariat,

188) APRENETATGE SERVEI A L'HOSPITALET. ENS FA CRÉIXER

de ciutadania... I els transmet especialment als alumnes, però també als professors, als beneficiaris de l'acció i a les persones que observen l'acció, des de l'expectació que causa veure com joves del teu barri s'impliquen en un centre de gent gran, en una residència de persones amb discapacitat, en una biblioteca municipal o en una entitat educativa en el temps lliure.

- Cal impulsar l'ApS perquè incrementa el **treball comunitari** i dóna un servei a col·lectius socials, perquè són moltes les entitats que necessiten voluntariat per donar suport puntual als col·lectius que atenen diàriament.
- Cal impulsar l'ApS perquè **vincula els centres amb el seu entorn**, perquè crea un marc estable de trobada entre centres educatius i entitats veïnals, socials, esportives i educatives que facilita un altre tipus de relacions i de sinergies que reforcen els llaços i la implicació educativa de nous agents. Perquè prestigia els centres educatius, perquè la mirada dels veïns i veïnes del barri sobre el centre canvia quan saben que els joves de l'institut col·laboren amb la residència de gent gran o amb el centre de dia que freqüenta un dels seus familiars. Perquè fa caure el tòpic del jove passota, sense valors, hedonista i despreocupat de la societat.
- Cal impulsar l'ApS perquè estic convençut que pot ser una via important per **enfortir el teixit associatiu** de la nostra ciutat, perquè aquests joves que avui viuen una bona experiència d'aprenentatge servei poden orientar els seus estudis posteriors en funció d'aquesta experiència i, per tant, dedicar la seva vida professional o la seva vida associativa al col·lectiu amb el qual han entrat en contacte a partir de l'ApS.

L'experiència de l'Hospitalet

Moltes són les raons per les quals l'aprenentatge servei s'ha convertit en una experiència d'èxit a l'Hospitalet. I moltes són les persones implicades que ho han fet possible. Més de setanta experiències en què s'impliquen una trentena de centres educatius,

Alumnes de l'EMCA fent un concert

una seixantena d'entitats i més de 1.200 alumnes de la ciutat cada curs ja és una dimensió important per poder avaluar aquesta activitat educativa que s'ha desenvolupat en els darrers anys.

Per a nosaltres les claus d'aquesta bona experiència a l'Hospitalet són set:

1. L'aprenentatge servei forma part d'una estratègia global de ciutat, del seu Projecte Educatiu de Ciutat i del Pla Educatiu d'Entorn. Les xarxes educatives i taules de treball i d'avaluació d'aquests plans tenen l'ApS com un dels seus projectes clau. És en aquestes taules on coincideixen els centres que volen definir noves experiències ApS per als seus alumnes amb les entitats que els volen acollir. Són un espai privilegiat on crear sinergies.

2. L'ApS té el reconeixement polític del conjunt del consistori municipal que va aprovar una moció en el seu suport per unanimitat i també de l'impuls de les diverses àrees de govern municipal. No totes les experiències s'impulsen des de la regidoria d'Educació. Especialment les regidories de Cultura i de Serveis Socials promouen un bon nombre d'accions ApS.

3. El projecte té el suport i l'assessorament pedagògic del Centre Promotor ApS de Catalunya format per la Universitat de Barcelona,

190) APRENENTATGE SERVEI A L'HOSPITALET. ENS FA CRÉIXER

la Fundació Jaume Bofill i diversos experts i entitats. Aquest suport dóna garantia de qualitat, tant en la selecció dels projectes com en el seu seguiment.

4. El projecte d'impuls de l'ApS a l'Hospitalet té un grup de treball permanent que elabora un pla d'actuació anual i valida i avalua les noves experiències. Aquest grup el formen les coordinadores del pla educatiu d'entorn i persones en representació del professorat, de les entitats socials, del Centre Promotor ApS de Catalunya, de la Generalitat i de l'Ajuntament. A més, el grup permanent reuneix periòdicament una xarxa estable al territori per posar en contacte els diversos actors i contrastar amb ells l'evolució del projecte.

5. A la ciutat s'han generat espais de trobada i de debat al voltant de l'ApS. Cada any s'organitza un curs de formació per al professorat i educadors d'entitats socials i educatives de la ciutat. També es programen unes jornades anuals de reflexió i de posada en comú de bones pràctiques amb la participació d'alumnes, professors, famílies i entitats. I també s'organitza una trobada festiva de joves ApS a final de curs on la ciutat els reconeix el treball realitzat.

6. La difusió dels diferents projectes ApS a través dels mitjans de comunicació local, televisió, diari i web, ha ajudat a visibilitzar la dimensió de l'experiència i a sensibilitzar la resta de centres educatius de la necessitat d'estendre-la al màxim. La publicació d'un llibre per part del Consell de l'Esplai de l'Hospitalet sobre la metodologia de treball impulsada en un dels projectes ApS, Joves pel barri, també ha ajudat molt a la seva extensió territorial. Aquest llibre publicat pel Centre d'Estudis de l'Hospitalet també és un bon exemple de visibilitat de l'experiència.

7. I finalment, i molt important, els primers impulsors del projecte ApS de l'Hospitalet han tingut des del principi molta il·lusió i han sabut contagiar-la a la resta de la xarxa educativa. Il·lusió dels responsables municipals d'Educació i de la resta d'àrees i també dels equips directius dels centres educatius i de les entitats de la ciutat perquè les experiències es converteixin en estables dins dels projectes educatius dels centres. Perquè es converteixin en ADN de centre i no quedin a mercès de la bona voluntat d'algun educador o

Què en pensen de l'aprenentatge servei? (**191**

de la casual conjunció astral d'un regidor, un professor i una entitat compromesos amb el projecte.

Lluís Esteve Garnés

Tinent d'alcalde de l'Àrea de Serveis a les Persones i
regidor d'Educació de l'Ajuntament de l'Hospitalet de Llobregat